N°. 298. DONDERDAG 15 DECEMBER. A°. 1859.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer 0.20
Andere Advertentien per regel 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een

BIJBLAD.

STATISTIEK.

II.

De verschillende landen waarmede wij door handelsrelatiën zijn verbonden op het voorbeeld van anderen tot verduidelijking van het overzigt in zes groepen zamenvattende, komen wij bij vergelijking tusschen 1857 en 1858 tot de volgende resultaten.

Onze handel met die verschillende gewesten verdeelde zich aldus:

Algemeene Invoer. *Algemeene Uitvoer.*
(in duizendtallen van guldens.)

	Invoer 1857.	Invoer 1858.	Uitvoer 1857.	Uitvoer 1858.
1. *Groot Brittannië*.....	107.337	100.981	74.675	66.576
2. *Noord-, Oost- en Midden Europa.*				
Tolverbond..............	80.391	77.697	130.641	131.911
Hanover en Oldenburg....	5.218	3.667	4.798	4.834
Hamburg..............	3.914	8.960	6.130	6.591
Bremen..............	1.403	2.638	566	643
Lubeck..............	157	54	23	16
Mecklenburg..........	282	96	89	69
Denemarken..........	2.523	2.729	1.322	1.406
Zweden..............	881	990	687	780
Noorwegen..........	4.899	5.912	1.059	773
Rusland (Oost- en Witte Zee)	18.909	12.934	15.060	5.925
	118.577	115.677	160.375	152.948
3. *Westelijk Europa.*				
België..............	46.287	56.971	34.176	35.249
Frankrijk..............	14.809	18.275	13.624	13.342
Spanje..............	3.352	1.216	1.076	911
Portugal..............	507	588	230	337
	64.955	77.050	49.106	49.839
4. *Middellandsche en Zwarte Zee.*				
Rusland (Zwarte Zee)......	765	1.506	122	52
Turkije en Levant........	493	1.243	3.445	3.962
Oostenrijk..............	1.229	1.128	2.330	4.354
Italië..............	2.809	5.450	7.189	8.674
	5.296	9.327	13.086	17.042
5. *Amerika.*				
Vereenigde Staten........	9.345	10.327	7.652	9.816
Suriname..............	4.220	3.078	1.560	1.554
Curaçao..............	376	306	415	222
Brazilië..............	5.636	1.660	232	360
Cuba..............	1.234	1.371	423	449
Overige Staten..........	4.210	1.740	884	781
	25.021	18.482	11.166	13.182
6. *Azië, Afrika en Australië.*				
Java enz..............	79.549	82.771	33.575	28.950
China..............	3.698	2.711	163	277
Kust van Guinea..........	594	603	364	593
Kaap de Goede Hoop, Kanar. Eilanden, Eng. O. I. Bezittingen enz.	8.578	8.222	466	1.026
Philippijnsche eilanden....	1	22	—	—
Australië..............	—	365	359	257
Japan..............	—	—	—	52
	92.420	94.694	34.927	31.155

In de *eerste* en *tweede* groep treffen wij dus vermindering van in- en uitvoer beide aan; in de *derde* eene niet onaanzienlijke vermeerdering van den invoer, terwijl de uitvoer genoegzaam stationnair bleef; in de *vierde* aanzienlijke toeneming van den invoer, gepaard met bevredigenden vooruitgang van den uitvoer; in de *vijfde* vermindering van invoer tegenover vermeerdering van uitvoer, terwijl eindelijk in de *zesde* het tegenovergestelde verschijnsel waargenomen wordt.

Al verliezen wij den exceptionneelen invloed der handelscrisis van 1857 die zich ook in 1858 deed gevoelen, niet uit het oog, toch kunnen wij de resultaten waartoe het overzigt van den handel in 1858 ons leidt, niet zeer bevredigend noemen. Wij zeggen het den heer *P. N. Muller* in het *Staatkundig en Staathuishoudkundig Jaarboekje voor* 1859 na: „zoolang Nederland eenzijdig in zijn handel blijft door „alleen op Java het oog gevestigd te houden, en „zoolang groote en rijke handelshuizen niet den „uitvoerhandel krachtig exploiteren, zoolang zal onze „handelsstatistiek alleen een slependen vooruitgang „aanwijzen, omdat allerwege voortbrenging en verbruik toenemen; maar eene vermeerdering van verkeer zooals Groot-Brittanje, Hamburg, Bremen, „enz. mogen toonen, daarvan kan hier dan nooit „sprake zelfs zijn. Nederland zal langzamerhand „de eer verkrijgen, zoo het eene eer heeten mag, „de grootste geldleener te zijn aan alle mogelijke „vreemde Regeringen; maar de roem, en die naam „is de ware, om eene der eerste handels-natiën te „zijn zoo als vroeger, zal op deze wijze spoedig verloren gaan. Mogt het Nederlandsche volk dat „toch in tijds bedenken!"

Slaan wij eindelijk een vlugtigen blik op de *scheepvaart* in 1858, dan zien wij dat *ingeklaard* werden 8.373 geladen schepen met 1.601.699 tonnenmaat; dat is 81 schepen en 55.766 tonnen *meer* dan in 1857; in ballast 432 schepen met 62.501 tonnen; dat is 59 schepen en 4.885 tonnen *minder* dan in 1857. *Uitgeklaard* werden 4.324 geladen schepen met 997.811 tonnen; dat is 327 schepen, 18.146 tonnen *minder* dan in 1857; in ballast 4.572 schepen met 722.438 tonnen; dat is 390 schepen en 53.115 tonnen *meer* dan in 1857.

De verhouding voor de Nederlandsche vlag is niet gunstig. Onder Nederlandsche vlag werden in 1858 300 geladen schepen en 22 in ballast *minder* ingeklaard dan in 1857; terwijl ook de uitklaring voor de Nederlandsche vlag eene *vermindering* aantoont van 315 geladen schepen; ofschoon in ballast 35 schepen *meer*.

Wat de stoomvaart betreft, in 1858 werden 7 geladen stoomschepen *minder* ingeklaard dan in 1857, waar tegenover staat een meerdere inhoud van 52.783 tonnen, in ballast werden 117 stoombooten en 36.803 tonnen *minder* dan in 1857 ingeklaard. *Minder* uitgeklaard werden in 1858 66 geladen stoombooten met 24.311 tonnen en 28 stoombooten in ballast met 5.852 tonnen.

Met de opmerking dat op 31 December 1858 10 Nederlandsche schepen en 102 lasten *meer* in de vaart waren dan op 31 December 1857 besluiten wij voor ditmaal ons overzigt.

BUITENLAND.

LONDEN den 13 December.

Ofschoon de angstige opgewondenheid, door de vrees voor een Franschen inval te weeg gebragt, aanmerkelijk bedaard is, mag men daaruit nog niet tot eene terugkeering van het algemeen vertrouwen besluiten. Het ijverig oprigten der vrijwilligers korpsen bewijst het tegendeel. In ieder geval heeft de brief des Keizers aan de Liverpoolsche kooplieden geene verandering in de volksstemming gemaakt, evenmin als zekere brief, eenige dagen geleden door den heer Duncombe tot gerustsstelling zijner landslieden in de wereld gezonden. Dat Parlementslid staat toch als een bijzonder vriend des Keizers, even als van lord Palmerston bekend. Toen Louis Napoleon zich in den zomer van 1840, als Kroon-Pretendent, tot de expeditie van Boulogne uitrustte, vond hij bij den heer Duncombe krachtigen bijstand, en toen een zeker verdrag werd uitgevaardigd, waarbij de Prins zich verpligtte, zoodra hij Keizer der Franschen geworden zou zijn, den Hertog van Brunswijk aan de Duitsche Keizerskroon te helpen, was die heer als getuige aanwezig. Zelfs zou hij dat verdrag verscheiden jaren in bewaring gehouden hebben, tot dat de Hertog het ten jare 1849 verstandiger achtte het in meer vertrouwde handen te stellen.

— De groote openbare vergadering te Birmingham, tot bevordering der hervormings-beweging, aan welke de twee vertegenwoordigers dier stad, de heeren Bright en Scholefield, deel zullen nemen, wordt den 6 of 12 januarij gehouden.

— De beroemde Noord-Amerikaansche schrijver Washington Irving, wiens overlijden de telegraaf vermeldde, was den 3 april 1783 te New-York geboren, en derhalve ruim 76 jaren oud.

— Aangaande de vermaarde of liever beruchte Lola Montes wordt uit New-York geschreven dat zij thans te Brooklyn met eenige vriendinnen zamen woont, die haar bij al de afwisselingen harer fortuin niet verlaten hebben, en dat zich sedert eenigen tijd eene groote verandering in hare gemoedsstemming heeft geopenbaard, zoodat zij als eene ingetogene en opregte Christin leeft. Zij voert, na in Engeland, den luitenant Heald gehuwd te hebben, bestendig diens naam en leeft grootendeels van een jaargeld van £ 500, hetwelk hij haar levenslang vermaakt heeft.

PARIJS den 13 December.
(*Particuliere Correspondentie.*)

Men verzekert dat Engeland aan het Pauselijk bewind eene in krachtige bewoordingen vervatte nota heeft doen toekomen, betreffende de Katholieke beweging in Ierland. De laatste meeting van Cork, waarop de Katholieke Ieren met heftige beleedigingen tegen de Engelsche Regering en zelfs tegen de persoon der Koningin zijn opgekomen, heeft den toorn van het Kabinet van St. James gaande gemaakt. Ik ken den inhoud dezer Engelsche nota niet, maar men verzekert mij dat lord Russell er van ter zijde in bedreigt met represailles en verklaart dat de Iersche Katholieken streng gestraft zullen worden.

Men zegt ook dat Rusland en Pruissen zich bij Engeland hebben gevoegd om tegen de Katholieke agitatie in Silezië en Polen te protesteren.

Wat er aan moge zijn van die protesten, zoo veel is zeker dat op het Congres de gezindheid van Pruissen en Rusland, ten aanzien van de belangen des H. Stoels zal blijken geleden te hebben onder de door geheel Europa werkzame intrigues der Katholieke partij.

Ik heb u medegedeeld dat la France Centrale, een blad van Blois, eene eerste waarschuwing had ontvangen. Een van zijne jongste nummers bevatte daarop eene nota, geteekend door al de leden van de redactie. Het is een waar protest tegen den maatregel die het blad heeft getroffen. Men doet er in opmerken dat bij het aanhalen van eenige zinsneden aan Duitsche bladen ontleend, die aanhaling niet zoo maar is geschied, maar dat er zorg gedragen was om in een voorafgaand artikel het karakter en de beteekenis van de aanhaling aan te duiden, en te doen gevoelen dat men de aangehaalde zinsneden alleen gaf als een staaltje van de aanmatiging en den kwaden luim van sommige buitenlandsche bladen.

Het blad is gestraft geworden omdat het die zinsneden zou hebben overgenomen, alsof het die goedkeurde.

De ware oorzaak van de waarschuwing is deze: Het Ministerie van binnenlandsche zaken, dat zich ten regel heeft gesteld om den ultramontaanschen geest tegenstand te bieden, wil de clericale bladen doen bezwijken onder het gewigt der waarschuwingen, die, wanneer zij zich driemaal herhaald hebben, de staking van het blad met zich voeren. Mijns inziens is het eene verkeerde taktiek, die eene soort van populariteit geeft aan de aangevallen bladen, zoo als l'Univers, l'Ami de la Réligion en la France Centrale.

Het nummer van heden, daar straks te Parijs aangekomen, deelt de tekst mede van eene tweede waarschuwing, gegeven wegens de opname van bovengemelde soort van protest. In den considerans van het prefectoraal besluit, bekrachtigd door den Minister, wordt gezegd dat het geïncrimineerde artikel eene aanklagt is tegen de eerste waarschuwing. La France Centrale zal zeer behendig moeten zijn om aan eene derde waarschuwing te ontsnappen.

De heer de Castelman, adjudant des Keizers, die naar Toulon was afgezonden om het bevel over te brengen tot eene wijziging in het aantal soldaten dat met elk transportschip naar China zou worden overgebragt, is te Parijs teruggekeerd. De Keizer had hem die bijzondere zending, waarvan het doel alleen lof verdient, opgedragen, zonder den Minister van marine, den admiraal d'Hamelin, te raadplegen, die er zich dan ook zeer door gegriefd acht.

Intusschen is er niets vreemds in die handelwijze bij den Keizer; zeer dikwijls handelt hij buiten zijne Ministers om. De zending van den heer Tavel naar Italië, door graaf Walewski gedesavoueerd, is er mede een bewijs van.

Men zegt dat de gezant van den Keurvorst van Hessen Parijs verlaten en afstand gedaan heeft van zijn post, omdat hij geen kans zag van de 6000 thalers 's jaars, die zijne Regering hem gaf, in deze hoofdstad naar zijn stand te leven.

Er wordt nog altijd verzekerd dat de H. Stoel op het Congres door den kardinaal Antonelli zal vertegenwoordigd worden. Men zegt verder, — maar wat zegt men al niet, — dat de kardinaal van wege den Paus de teruggave zal vorderen van het Comtat Venaissin, het tegenwoordige departement van Vaucluse, dat in 1791 door de Fransche Republiek den Paus is ontnomen.

Op verlangen van Oostenrijk zouden de Italiaansche Hertogen, tijdens het Congres te Parijs, vertegenwoordigd zijn, niet om aan de beraadslagingen deel te nemen, maar om het gevorderd inlichtingen te kunnen verschaffen.

Kapitein Doineau, wiens veroordeeling tot altijddurende gevangenisstraf u bekend is, zou, naar men zegt, in vrijheid gesteld zijn en de Chinesche expeditie mede maken. Hij is een neef van mevrouw Baroche.

Mevrouw Lemoine heeft zich gisteren avond in cassatie voorzien.

Men heeft aan het ministerie van marine opgemaakt dat er gedurende de maand november 409 Fransche vaartuigen schipbreuk hebben geleden, waaronder verscheidene geheel verloren zijn gegaan.

Heden morgen heeft de Keizer met verscheiden zijner Ministers gearbeid.

— Morgen wordt, volgens jaarlijksch gebruik, de negentiende verjaardag der aankomst van het stoffelijk overschot van Napoleon I in het hôtel der Invaliden in de kerk van dat hôtel gevierd. Na het houden eener mis, waarbij al de overblijfselen der legers van het eerste Keizerrijk zullen tegenwoordig zijn, wordt de kapel van Sint-Hieronymus bezocht.

— Men zegt dat mevrouw Lemoine na hare veroordeeling dezelfde kalmte heeft blijven bewaren welke zij gedurende den loop van het regtsgeding aan den dag legde. In een onderhoud met haren verdediger, den advokaat Lachaud, zou zij dezen hebben toegevoegd: „Ik gevoel noch leedwezen noch berouw; ik heb mijn pligt als moeder gedaan, en dit is mij genoeg." De heer Lachaud heeft van het parket de vrijheid voor Angelina verworven om hare moeder te zien. Het schijnt zeker dat de eerstgenoemde morgen, onder geleide van een lid der familie, naar Parijs wordt overgebragt, om aldaar in een geestelijk gesticht geplaatst te worden.

— De Perseverança van Milaan zegt gemagtigd te zijn om te verklaren dat het door een ander dagblad dier stad verspreid gerucht wegens een huwelijk van den generaal Garibaldi valsch en geheel uit de lucht gegrepen is.

— De Napelsche uitgewekenen hebben in een geacht blad te Milaan, de Perseveranza, eene memorie, aan het Europeesch Congres van 1860 gerigt, doen opnemen. Daarin worden de toestand van de administratie en de regering in het Koningrijk Napels, het gemis aan politieke en geregeltelijke waarborgen, de misbruiken, die de verstandigste wetten krachteloos en een ijdel woord maken, blootgelegd. De opsomming dier grieven is vergezeld van voorbeelden ter staving en wordt gesteund door de opgave van namen en data. De memorie eindigt met te zeggen dat de Napolitaansche Regering niets anders is dan eene uitgebreide politie, voor al de trappen van het burgerlijke en administratieve leven georganiseerd, en besluit tot de noodzakelijkheid van eene geheele herschepping dier Regering, alvorens zij in de Italiaansche Confederatie opgenomen worde, welke herschepping echter niet zonder medewerking van Frankrijk en Engeland zou tot stand te brengen zijn.

BRUSSEL den 14 December.

Gisteren was in de Kamer van Volksvertegenwoordigers de beraadslaging over de conclusie van het rapport in de zaak der Leuvensche enquête aan de orde van den dag. Men verwachtte heftige debatten, onstuimige tooneelen, — die verwachting is niet bewaarheid. Nadat de heer Notelteirs de conclusie had bestreden en de heer van Volxem een incidenteel punt had besproken, vroeg niemand meer het woord. De liberale partij zweeg waarschijnlijk omdat zij in de rede van den heer Notelteirs niets meer zag dan eene herhaling van de door de minderheid der commissie openbaar gemaakte nota; de clericalen zullen beweren dat zij eerst de wederlegging van het door genoemden spreker aangevoerde verwachtten. Toen daarop de eindstemming werd verlangd (bepaaldelijk en met aandrang van de zijde der conservativen) meende de meerderheid dat de discussie over zulk een gewigtig punt niet overhaast moest worden gesloten.

Heden middag ten twee ure is de zaak dus andermaal aan de orde. Zal de nacht, die intusschen verloopen is, den strijdlust hebben doen aanwakkeren?

— De Minister van binnenlandsche zaken heeft aan de commissie, welke zich te Gend heeft gevormd voor de oprigting van een monument ter nagedachtenis van den onlangs overleden dichter Prudens van Duyse, doen weten dat de Regering voor eene som van duizend francs aan de inschrijving zal deel nemen.

— Er is sprake van de oprigting van een standbeeld te Bergen voor een van Henegouwens groote mannen: Boudewijn van Konstantinopel. De Regering, die vooral in den laatsten tijd het oprigten van monumenten voor de groote historische figuren des Lands zeer in de hand werkt, moet ook omtrent dit plan gunstig gezind zijn.

Per Telegraaf.

LONDEN den 14 December.

Volgens den Times verlangt het committé voor de verdediging 10 millioen ponden sterling tot bevestiging der dokwerven.

De Daily News zegt dat alle gevaar van botsing tusschen Engeland en de Vereenigde Staten wegens het eiland San Juan geweken is.

PARIJS den 14 December.

Volgens gerucht wil de Toskaansche Regering eene leening sluiten van 10 millioen.

(*Tweede depêche.*)

Heden heeft de plegtstatige receptie van Prins Metternich plaats gehad, waarbij deze zijne geloofsbrieven als Oostenrijksch gezant aan den Keizer overhandigde en de wederzijdsche verzekering werd gegeven van de goede verstandhouding tusschen Frankrijk en Oostenrijk, die tevens een waarborg is voor den algemeenen vrede.

Ook heeft de Keizer Z. K. H. den Prins van Oranje op het paleis der Tuileriën ontvangen.

Frankrijk 3 pct. Slotkoers 70.50.

MARSEILLE den 14 December.

In berigten uit Konstantinopel van den 7 dezer wordt verzekerd, dat door den heer Thouvenel eene nota aan de Porte is overhandigd, waarin het verlangen wordt te kennen gegeven dat de Sultan den firman voor de doorgraving der landengte van Suez uitvaardige. De gezanten van Pruissen, Oostenrijk, Rusland en Sardinië hadden, overeenkomstig hunne instructiën, dit verzoek ondersteund door gelijktijdig ingeleverde notas. In een daarop gehouden Ministerraad verklaarde Fuad-pacha zich verbonden te hebben de magtiging voor de doorgraving te weigeren, doch de Grootvizier verklaarde zoodanige verbindtenissen niet te erkennen, waarop na hevige debatten eene transactie werd aangenomen, hierin bestaande dat men de Mogendheden zal uitnoodigen zich met Engeland te verstaan. — Sir H. Bulwer was door den Sultan ontvangen en hield talrijke conferentiën met de Ministers. — De Circassiërs blijven in menigte naar Konstantinopel emigreren.

MADRID den 13 December.

Het derde legerkorps, onder bevel van den generaal Ros de Olano, is den 12 dezer te Ceuta ontscheept. De Mooren hebben den generaal Prim, die op den weg naar Tetouan voorwaarts rukte, aangevallen. Zij zijn met verlies teruggedreven.

MADRID den 13 December.
Spanje 1¾ pc. 34; dito 3 pc. 44.20.

PARIJS den 14 December.
Frankrijk 3 pc. 70.50; dito 4½ pc. 96.75 Crediet Mob. 847. Spanje Binnenl. 3 pc. 43⅜.

LONDEN den 14 December.
De 3 pc. Geconsolid. 95⅝ a ⅞. Rusland 4½ pc. 101.

Spanje 1¾ pc. 33½ a ⅝; dito Buitenl. 3 pc. 45 a 45½; dito Amort. 10¾. Mexico 3 pc. 22¼ a ½. Venezuela 4½ pc. 28½ a 28¾; dito Uitgest. 14½ a 15. Ecuador N. 1 pc. 13. Holland 4 pc. 99¾; dito 2½ pc. 66. Illinois Shares 60 a 61; dito Bonds 7 pc. 78 a 79.

WEENEN den 14 December.

Nationale Metalliek 5 pc. 80.80. Metalliek 5 pc. 74.10. Wissel Londen *f* 123.25.

FRANKFORT den 14 December.

Metalliek 5 pc. 57⅝; dito Nationale 5 pc. 62⅛. Spanje 1¾ pc. 32¼; dito 3 pc. 41¾.

ANTWERPEN den 14 December.

Spanje 1¾ pc. 32¼; dito Binnenl. 3 pc. 42⅞. Metall 5 pc. 59; dito Nation. 5 pc. 63⅛.

LONDEN den 14 December.

Voor KOLONIALE ARTIKELEN is de markt heden zeer vast. — THEE. Ord. Congo zeer gevraagd. — RIJST ferm. — TALK 56.3, op levering 56 a 55.9 — IJzer 57. — GRANEN. Tarwe en Gerst gevraagd. Haver duurder. Boonen flaauw.

LIVERPOOL den 14 December.

KATOEN. Heden zijn 7000 b. iets lager afgedaan.

ANTWERPEN den 14 December.

KOFFIJ en SUIKER vast. — GRANEN. Tarwe *f* 13. Rogge *f* 8¾.

BERLIJN den 14 December.

ROGGE per Dec. 48¼, Voorjaar 47¾ th. — OLIE. per Dec. $11^{11}/_{24}$; per Voorjaar $11^{6}/_{12}$.

BINNENLAND.

'sGRAVENHAGE den 14 December.

Heden morgen heeft Z. M. de Koning den baron d'André, Fransch gezant bij ons Hof, ten gehoore ontvangen.

— H. M. de Koningin zal vrijdag aanstaande van Hare buitenlandsche reis in de residentie terugkeeren.

— Men verneemt dat Z. K. H. de Prins van Oranje, die zich op dit oogenblik te Parijs bevindt, alvorens herwaarts terug te keeren, nog een bezoek zal brengen te Londen.

— Van Z. M. den Keizer van Frankrijk zijn onderscheidene geschenken aangekomen voor Z. K. H. den Prins van Oranje.

— Men verneemt dat de gezondheidstoestand van Z. K. H. Prins Frederik zich verbetert, zoodat Z. K. H. nog voor nieuwjaar alhier zal terugkeeren.

— H. K. H. Prinses Marianne zal in de helft der maand januarij weder te Voorburg terugkeeren.

— Ter eere van den nieuw benoemden Oostenrijkschen Gezant bij het Nederl. Hof, den baron von Langenau, is gisteren middag door den deken der diplomaten, den Pruissischen Gezant, een groot diplomatiek diner gegeven.

— De commissie van statistiek houdt zich onledig met de vervaardiging van een overzigt der geneeskundige inrigtingen in ons Land met betrekking tot die in Duitschland, waartoe de Duitsche geschriften van Staatswege daaromtrent uitgegeven zullen worden geraadpleegd.

— Heden heeft aan het Ministerie van Marine plaats gehad de aanbesteding van vier houten verdedigingsvaartuigen, in twee percelen. De minste inschrijver voor beide percelen was de heer J. Schouten te Dordrecht, en wel het eerste perceel voor *f* 43,307 en het tweede voor *f* 45,507, welke inschrijving dadelijk is gegund. Er waren ingekomen 29 inschrijvingsbiljetten.

— De Hooge Raad der Nederlanden heeft bij arrest van heden verworpen de voorziening in cassatie, ingesteld door W. Lennarts tegen een arrest van het Hof in Limburg, waarbij hij wegens gequalificeerde diefstallen is veroordeeld tot eene tuchthuisstraf van 5 jaren.

— De advocaat-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden mr. Karseboom heeft heden geconcludeerd tot verwerping van het beroep in cassatie ingesteld door C. Oskam, ligterschipper te Schiedam, tegen een arrest van het Hof in Zuidholland, waarbij hij is veroordeeld tot zes jaren tuchthuisstraf ter zake van diefstal van een aantal goederen van de Handel-Maatschappij welke aan hem als schipper waren toevertrouwd. De uitspraak is bepaald op den 28 dezer.

— Ten gevolge van den invallenden vorst is de dienst van het pakschuitenveer van hier op Amsterdam gestaakt.

— De voorstelling in den Koninklijken Franschen schouwburg alhier zal donderdag den 15 dezer bestaan uit: Le diable au Moulin, opéra nouveau; Maitre Pathelin, opéra comique nouveau; Le bal du grand monde, vaudeville.

STATEN-GENERAAL.

Eerste Kamer.

Zitting van Woensdag 14 December.

Heden middag hield de Eerste Kamer eene zitting, waarin de voorzitter mededeelde dat door de afdeelingen zijn benoemd tot rapporteurs over de wetsontwerpen tot vaststelling der Staatsbegrooting, Hoofdstukken I, II en III de heeren van Heeckeren van Wassenaer, van Roijen, van Sasse van IJsselt en de Vos van Steenwijk; tot vaststelling van hoofdstuk dierzelfde Staatsbegrooting, de heeren van Heeckeren van Wassenaer, van Eysinga, Sasse van IJsselt en van Meeuwen.

Zijn ingekomen 16 adressen tot adhaesie en 13 tegen het wetsontwerp betrekkelijk de Noorder- en Zuiderspoorwegen. Verzonden naar de commissie voor de petitien.

Van de Tweede Kamer zijn ingekomen al de door die Kamer aangenomen wetsontwerpen. Verzonden naar de afdeelingen.

Zonder discussie en met algemeene stemmen zijn aangenomen de wetsontwerpen: tot goedkeuring van afstand van gronden aan de gemeente Vlagtwedde, tot vaststelling der begrooting van uitgaven van de algemeene Landsdrukkerij dienst 1860, en tot goedkeuring eener dading betreffende Rijksdomein.

De commissien van rapporteurs zijn gereed met hare verslagen over de wetsontwerpen: tot bekrachtiging van provinciale belastingen, tot wijziging van hoofdstuk VI der Staatsbegrooting over 1859 (Pensioenen); tot regeling van het koloniaal batig slot over 1857; tot vaststelling der begrooting voor den arbeid der gevangenen over 1860. — Drukken en de beraadslaging daarover bepaald op aanst. vrijdag des middags ten 2 ure.

Daarna is de Vergadering gescheiden.

Tweede Kamer.

AVONDZITTING van Dingsdag 13 December.

Ten half acht ure wordt de zitting hervat.

Aan de orde is 1.°

HOOFDSTUK XII DER STAATSBEGROOTING

(*Onvoorziene uitgaven*).

(*Nader verslag.*)

Zonder discussie met algemeene (40) stemmen aangenomen.

2.° *Wet tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren voor* 1860.

De heer *van Bosse*, Minister van Finantiën, geeft opheldering van een paar vragen, betrekkelijk die wet in het eindverslag der Kamer gedaan. 1°, de reden, dat uit het fonds betaald wordt het pensioen van twee personen na veertigjarige dienst, is daarin gelegen, dat het hier geldt oude militairen, die na 1 januarij 1846 in eene burgerlijke betrekking zijn overgegaan. 2°, zal de Minister trachten verbetering te brengen in de contrôle, ten einde niet weder, gelijk onlangs plaats had, bij vergissing het genot van wachtgeld bleef behouden tegelijk met dat van burgerlijk pensioen.

Het wetsontwerp is daarna met algemeene (42) stemmen aangenomen.

3.° *Wet tot herziening van de regten op den in- en uitvoer van visch.*

De heer *Sloet tot Oldhuis* ontwikkelde eenige bezwaren, waarmede onze zeevisscherijen hadden te kampen, bezwaren die hun oorsprong vonden in den accijns op het zout, waardoor de visschers aan zoo vele en zoo lastige formaliteiten waren onderworpen, dat het eigenlijk gelijk stond met het kaken van den haring onmogelijk te maken. Aan die bezwaren zou kunnen worden tegemoet gekomen, indien van iederen ton gekaakten haring eenige bepaalde ponden zout restitutie van den accijns werd verleend: de spreker verzocht dat de Minister van Finantien de zaak in overweging mogt nemen. — De heer *Gevers Deynoot* dankte den Minister, dat hij, door afschaffing van de regten op den haring, zich steeds verder op den goeden weg voort bewoog, en drukte den wensch uit, dat de Minister op dien weg zou voortgaan, door een nieuw tarief aan te bieden. — De heer *van Bosse*, Minister van Finantiën, antwoordde hierop: 1°, dat het nieuwe ontwerp tot een gewijzigd tarief van in- en uitgaande regten gereed was, doch dat het den Minister, bij de tegenwoordige vele werkzaamheden, nog niet was vergund geworden daaraan de laatste hand te leggen; en 2°, dat de zaak van den zout-accijns met het oog op de haringkakerijen eene moeijelijke questie was, en waaraan vele bezwaren waren verbonden; de Minister verzekerde evenwel, de zaak in gezette overweging te willen nemen.

Het wetsontwerp werd daarna met algemeene (47) stemmen aangenomen.

4.° *Wet tot vaststelling der begrooting voor de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen, voor de dienst* 1860.

Zonder beraadslaging werd dit wetsontwerp aangenomen met 45 tegen 3 stemmen; *tegen* stemden de heeren van Hoëvell, Idserda en Westerhoff.

Mede werden zonder discussie, en met algemeene stemmen, aangenomen de navolgende conclusiën:

5°, van het verslag op de inlichtingen betrekkelijk een vroeger verslag omtrent de Staatsrekening voor 1855. — De conclusie strekt om de inlichtingen des Ministers voor kennisgeving aan te nemen en den Minister voor die inlichtingen dank te zeggen.

6°, van het verslag betrekkelijk de rekening der algemeene commissie van liquidatie der zaken van de voormalige wees- en momboirkamers over 1857. — De conclusie strekt, om die rekening voor kennisgeving aan te nemen en het verslag te doen drukken en ronddeelen.

7°, van het verslag betrekkelijk de rekening derzelfde algemeene commissie, wegens den stand harer werkzaamheden op 31 december 1858. — De conclusie strekt, gelijk sub. n° 6.

8°, van het verslag betrekkelijk de gegeven inlichtingen op een vroeger verslag over de Staatsrekening van het dienstjaar 1854. — De conclusie strekt, om het stuk, onder dankzegging aan den Minister, voor kennisgeving aan te nemen.

9°, van het verslag betrekkelijk de inlichtingen, gegeven op een vroeger verslag der Kamer wegens de verslagen over den staat der hooge-, middelbare- en lagere-scholen over 1854/55, 1855/56 en 1856/57. — De conclusie strekt, om de inlichtingen voor kennisgeving aan te nemen en een afschrift van het rapport toe te zenden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

10.° *Verslag omtrent den staat der hooge-, middelbare en lagere scholen over* 1857/58.

De heer *Meylink* verklaarde, dat het hem innig leed deed, dat dit verslag *thans* was aan de orde gesteld, nu hij gewenscht had de stellingen, die door den Minister van Binnenlandsche Zaken in de zitting van 5 december jl. waren ontwikkeld, krachtdadig te bestrijden. Bij de afgematheid der Kamer en bij de omstandigheid, dat de leden naar huis verlangden, achtte hij eene ernstige discussie over het punt van het lager onderwijs thans zeer ontijdig, zeer ongelukkig, zeer onwelkom. Indien hij dus de behandeling van dit punt uitstelde, hij gaf de verzekering dat het geen afstel zoude zijn. Hij wilde hier alleen constateren, dat zeker burgemeester een couranten-artikel tegen hem had gerigt, dat hij niet zou beantwoorden; maar wel dat de burgemeester nu had erkend, dat in zijne gemeente de kosten van het onderwijs geheel komen voor rekening dier gemeente, en dat op nieuw aldaar eene belasting op het gemaal is ingevoerd. De burgemeester moge nu aanvoeren, dat die belasting door de ingezetenen geduldig gedragen werd; dit deed hier niets ter zake. Het kwam hier enkel op het feit aan, dat gegoede kinderen kosteloos onderwijs genoten. Later zou de spreker op de zaak breedvoerig terugkomen, en hij besloot thans zijne rede met de verklaring, dat hij op onkiesche insinuatien, die tot hem gerigt werden, niet zou antwoorden.

De heer *Dullert* dringt er op aan, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken met kracht en vasten wil het gemeentebestuur te Leyden nope tot het nakomen van door die gemeente jegens den Staat aangegane verpligtingen betrekkelijk de uitbreiding van het Leydsche nosocomium.

Niemand meer het woord vragende werden de debatten gesloten en werd de conclusie, strekkende om het rapport mede te deelen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, met uitnoodiging om aan de Kamer te willen geven de inlichtingen, welke de inhoud van dit rapport noodzakelijk maakt, — aangenomen met algemeene stemmen.

11.° *Verslag betrekkelijk de rekening wegens het Pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren over* 1857.

De conclusie van dat verslag strekt, om het rapport te doen drukken en ronddeelen, onder toezending van een afschrift aan den Minister van Finantien; en wordt, zonder discussie, met algemeene stemmen aangenomen.

12.° *Wet op de Middelen, voor het dienstjaar* 1860.

De algemeene beraadslaging wordt daarover geopend.

De heer *de Poorter* (*) herinnerde dat reeds bij de algemeene beschouwingen over deze begrooting door enkele leden de belastingen ter sprake waren gebragt. Hij heeft zich voorbehouden om dat meer bepaaldelijk bij de beraadslaging over de middelen te doen. Hij wenschte op dit oogenblik wel te hebben het oratorisch talent van velen zijner medeleden. Hij gevoelde zeer veel, meer dan hij kon zeggen. Hij zag de finantiële toekomst van zijn Vaderland donker in. Hij had daarover zwaarmoedige gedachten. Maar hij zeide, mogelijk hieromtrent in denzelfden toestand te verkeeren als de nestor van dit Ministerie, toen hij bij de behandeling van het ontwerp tot oproeping van de militie van 1856 en 1857 en van het Duitsche Bondscontingent in april en mei jl. hun ook de toekomst zeer zwart afschilderde en hun sombere voorstellingen deed over de oorlogsvlammen die zouden kunnen uitbarsten. Hij heeft ons bang gemaakt. Hij maakte toen de aanmerking aan een paar leden achter hem gezeten, dat hij misschien met nare, sombere, zwarte gedachten de toekomst zag. Maar ter zake. Hij zal de vrijheid nemen, datgene, wat hij van de belastingen wil zeggen, figuurlijk voor te stellen met een metaphore en dat wel met het beeld van den spoorweg, het heerschend denkbeeld van den dag. Hij zal den Minister van Finantien beleefdelijk verzoeken plaats te nemen; hij zal blijven staan. Hij zal zich aan het hoofd van den trein plaatsen als hoofdgeleider. Zij verlaten 'sGravenhage. De Minister neemt met zich mede een tal van wetsontwerpen en beloften. Zij nemen geene brandstoffen mede; zij hebben ze niet noodig. Verzoekschriften tot herziening van belastingen, tot tegemoetkoming van gemeenten en, wat dies meer is, zijn hunne brandstoffen.

Zij sporen van 's Hage naar Amsterdam. Zij komen te Leyden, te Haarlem aan de stations van het belasting-stelsel en hier stroomen hun dringende petitien te gemoet. Verzoekschriften tot afschaffing van brandstoffen van den accijns op de bieren, op de eerste levensmiddelen, op de zeep, tot herziening van het patent en de personele belasting. Onder die menigte ziet hij ook een aantal logementhouders, want ook zij zijn zwaar gedrukt door de belasting op het personeel en door het patent. Zij nemen al die verzoekschriften in ontvang; zij zijn goed voor den stoker; want van die verzoekschriften kan niets komen; er is geld noodig. De Minister gaf hun daarom voor dat alles in plaats eene wet tot herziening in vrijzinnigen geest van het tarief op den in- uit- en doorvoer. Maar nu werd het hoog tijd, dat zij die stations verlieten. Hij heeft vergeten te zeggen, dat de locomotief de naam draagt van *van Bosse*. Zij gaan naar Amsterdam. Hij hechtte er aan, dáár zeer incognito te komen. Alzoo verzocht hij aan den stoker, dat opschrift weg te nemen. Te Amsterdam aangekomen gaan zij dadelijk naar de Nederlandsche bank; daar liggen op dit oogenblik ruim 30 millioen, en die wil hij gaarne in ontvang nemen — altijd tegen reçu, met een wets-ontwerp, dus niet op onwettige wijs; zij hadden geen reisgeld medegenomen en zij zullen het wel noodig hebben. Zeer incognito te Amsterdam gekomen, zijn zij weder op het punt de hoofdstad te verlaten, hunne bestemming is naar Utrecht. Maar ziet: alles lekt uit; de telegrafen werken tegenwoordig. Honderdduizend Nederlanders zag men nu het station van den Rijnspoorweg binnensnellen met witte vlaggetjes. Hij dacht, dat het vredevlaggen waren; maar het waren alle verzoekschriften, en te regt: de Amsterdammers hebben grieven tegen de Regering; veel is hun beloofd omtrent tegemoetkoming in hun finantieëlen nood; omtrent afschaffing van Rijks-belastingen, enz. Die verzoekschriften nemen zij in ontvang. De Minister van Finantien dacht er dezen keer weder met beloften af te komen; maar niets daarvan hielp, en de tegenstand der Amsterdammers begon onrustwekkend te worden. Wat meer is, den Minister van Finantien werden woorden toegeworpen, die de spreker hier niet zal herhalen. Maar zij wilden hunne 18½ millioen terug voor de doorgraving van Holland op zijn smalst. Hij nam het woord en zeide: „Brave Amsterdammers, dat is niet gemeend, volstrekt niet: „het was alleen maar om u zacht en bedaard te „houden zoo lang tot de wet op de spoorwegen was „aangenomen."

Een oogenblik werd spreker bang van de lange aangezigten, en er begon een dreigend gemompel onder het volk te ontstaan. Maar gelukkig kwam hij op den inval om het gezegde van den Minister van Finantien, ook alweder bij gelegenheid van de spoorwegwet, te herhalen: „ik wil zoo noodig de geamortiseerde schuld weder aan de markt brengen." Nu begrijpt men, dat onder al die menschen een aantal makelaars waren, en het volk werd stil, want die makelaars begonnen te redeneren en zeiden: „stil! stil! op die honderd millioen, die aan „de markt zullen worden gebragt, zal ligt een kwartje „overschieten", en dat zijn *f* 250,000 die wij kunnen „medenemen. De 10 of 20 percent die dan verloren „zullen worden, moeten wij ons uit eigenbelang ge„troosten; want de spoorwegen en de emancipatie „der slaven enz. moeten betaald worden." En nu hadden de reisgenooten weder brandstoffen; de verzoekschriften werden aan den stoker gegeven en voort ging het naar Utrecht. Zij hadden geen lust, om zich daar lang op te houden, want dáár ook waren vele grieven; maar zij moesten toch even naar de Munt. Zij lieten aldaar 5 millioen tot het aanmunten van kleine pasmunt maken; want het werkvolk, dat de spoorwegen zal aanleggen, moet betaald worden en als de Minister niet bij tijds zorgt dat er pasmunt en zelfs centen zijn, dan zullen wij overstroomd worden met Belgische centen, en dat zal een verlies van twee vijfden zijn. Spreker behoefde toch den Minister niet te wijzen op de begrooting van België, waar jaarlijks 100,000 francs voor koperen pasmunt opgebragt worden. En wij laten het toe, dat al die Belgische centen in ons Land worden ingevoerd! België doet met ons hetgeen wij vroeger deden met de Javanen. De Minister belooft in Utrecht wederom eene herziening in vrijzinnigen geest van het tarief van in-, uit- en doorvoer; aan de afschaffing van de belasting op de brandstoffen mag men echter niet denken.

Om naar Arnhem, Nijmegen, Deventer, Zwolle, Groningen te gaan (Friesland zal voor zich zelf wel zorgen) dat is te ver om, en hij zal heden avond van die reis moeten afzien; maar vóór dat de spoorwegen door die nijvere streken langs Almelo en door Twenthe tot stand komen, zal, belooft de Minister van Finantien, het tarief van in-, uit- en doorvoer herzien worden; maar geene afschaffing van de brandstoffen; dat zou toch zeker meer voldaan hebben dan een slecht spoor!!

Zij komen te Rotterdam; zij zullen zich maar dadelijk naar de plaats begeven waar zij willen komen. Daar worden zij met vlag en wimpel ontvangen, zelfs eerebogen worden voor hen opgerigt. Wel is waar, er komen thans ook van dáár stemmen tot herziening van het belastingstelsel en tot afschaffing van den accijns op de brandstoffen. Maar daarvan kan niets komen. De spoorwegen moeten betaald worden. Over de bruggen van Rotterdam, Dordrecht, den Moerdijk, de Schelde en het Sloe komen zij te Vlissingen aan. Zij vliegen wat snel; zij zijn 12 millioenen kwijt aan die overbruggingen. Nu hebben zij ledig *vaatwerk;* dat is goed voor den stoker, want in eene reeks van jaren zullen zij het niet meer noodig hebben om te vullen.

Zij zijn te Vlissingen, en hier geeft hij den Minister een grootsch denkbeeld aan de hand; hij moet Vlissingen tot een *part de mer libre* maken. De Minister toch is zeer vrijgevig voor de vreemden, alles voor hen, niets voor de Nederlanders; alzoo moeten daar afgeschaft worden de vuur-, ton- en bakengelden, zelfs de loodsdienst moet ontheven worden: en dat te regt, — die spoorwegen moeten gevoed worden; rente en kapitalen moeten terug bezorgd worden, en hier kan de spreker de plegtige verzekering geven dat hij de Rotterdammers tot bondgenooten heeft: eigen handel toch is *eigen belang*; alles voor den transito-handel!

Maar zij komen terug te Rotterdam en de telegraaf brengt het bevel om van Vlissingen eene vrijhaven te maken; dat is zeer gemakkelijk en de surveillance is niet ongemakkelijk. Te Rotterdam zijn al de vlaggen, wimpels en eerebogen weg, en er is niets van over. Nu wordt het ook tijd voor den Minister van Finantien om weg te komen; een *port de mer libre*, het was eene ketterij die daar verkondigd werd! Het denkbeeld van een *port de mer libre* werd iets verschrikkelijks voor de Rotterdammers; wat zou er dan van *hunnen* transito-handel worden?

Zij stoomen dadelijk door naar Arnhem, Nijmegen, Venlo en Maastricht. Dáár worden zij koeltjes ontvangen; Limburg had grieven; het had eenige vergoeding ontvangen door den spoorweg; maar geene afschaffing van den accijns op de brandstoffen, geene herziening van de wetten op het patent en het personeel. Maar wat de Limburgsche nijverheid verkrijgen zal is eene zeer vrijzinnige wet op het tarief op den in- en uitvoer. Eigen fabriekwezen is *eigen belang*. De klagt over de aftappingen van den Maas is *eigen belang*. De Maas zal weiland worden. Zij hebben die ook zeker niet meer noodig; zij krijgen immers sporen? Nu waren de Limburgers wel in slaap gedompeld door het spoor, maar bij de indiening van het tarief zullen zij wakker worden. Hij geloofde ook, dat het *eigen belang* was, ten minste de stemming der Provinciale Staten heeft dat bewezen. Den geachten afgevaardigde uit Maastricht, den heer Regout, den geharnasten ridder voor hunne belangen, hebben zij niet meer gewild, die tot het laatste toe en met vele opofferingen op de bres heeft gestaan tegen het tarief op den in- en uitvoer en voor de Maasaftappingen door de Belgen. Of nu in de provincie Limburg een invloed werkzaam is geweest, die zelf het eigenbelang van die provincie tot zwijgen bragt, wist hij niet.

Nu even naar Noordbrabant, Tilburg, Eindhoven en Helmond. Daar is ook sterke aandrang tot afschaffing van de accijnsen op de eerste levensbehoeften en tot tegemoetkoming aan de gemeenten.

„Maar gij zult een vrijzinnig tarief krijgen, mijne „gewestgenooten, en dus moet de Minister in den „arm genomen worden," en nu was de spreker benieuwd te vernemen van den geachten afgevaardigde uit Eindhoven, wie *nu* de stormram zal zijn of hun geleider. — Hij heeft geene commissie medegenomen, anders zou hij een president benoemd hebben en een rapporteur om verslag uit te brengen; die taak neemt hij dus op zich. Alzoo *geene* afschaffing van de belasting op de eerste levensbehoeften; daarop moet gij niet rekenen. De spreker had den Minister hooren zeggen: „spreek toch niet van afschaffing van belasting, maar „liever van nieuwe belasting; wij moeten niet terug„deinzen om nieuwe belastingen uit te schrijven." En nu bleef de spreker in het onzekere of het zal zijn eene belasting op de rente of eene wederinvoering van den accijns op het gemaal. Maar wat erger is, de Kamer had het bij de behandeling der spoorwegen gehoord dat, zoo noodig, de geamortiseerde schuld aan de Amsterdamsche beurs ter markt zal worden gebragt. Ziedaar dus de vruchten na tien jaren tobbens, zwoegens en zuinig geleefd te hebben; wij zitten weder in een toestand als in der tijd van 1847 met deficits in het verschiet, en spreker hoopte, dat niet wederom eene geforceerde leening van 127 millioen noodig zal zijn. En nu is het niet te verwonderen dat de Minister van Finantien — zoo als hem iedereen heeft kunnen aanzien — sedert de aanneming der spoorwet, in eene zwaarmoedige stemming is. Er moet iets uit dat hoofd ie voorschijn komen; hij hoopt dat het een Minerva zal zijn.

(*Vervolg in een volgend N°.*)

(*) Het karakteristieke van deze redevoering gedoogde geene verkorting. Doch de verslaggever verzoekt ons mede te deelen, dat hij derhalve van den spreker gevraagd heeft een afschrift zijner rede, die hem bereidwillig verstrekt is.

REDACTIE.

ROTTERDAM den 14 December.

Met belangstelling vernemen wij, dat aanstaanden woensdag in den Schouwburg aan den Coolsingel alhier het nieuwe werk van Meyerbeer: le Pardon de Ploërmel, zal worden opgevoerd. De muziek is zeer karakterestiek, zoo als men van dien beroemden Componist kan verwachten; het onderwerp behoort onder de phantastische; de mise en scène is moeijelijk doch zeer nieuw en vindingrijk; een natuurlijke waterval, waarvan het geruisch van het rollende water in harmonie met de compositie van de muziek een zeer verrassend effect te weeg brengt; eene brug over een afgrond, die door de hevig toenemende kracht van den waterstroom instort; een zeer talrijke feestelijke optogt aan het slot in de opera; dit een en ander maakt een effectvol en boeijend geheel. Voor de goede uitvoering der muziek zijn extra repetitien, onder directie van den kundigen heer Jahn, aangeschreven en voor het decoratief wordt ijverig gewerkt. Wij wenschen de directie den besten uitslag toe.

Z. M. heeft bewilliging verleend tot oprigting te Rotterdam van de Brandverzekering-Maatschappij Fortuna.

Bij Zr. Ms. besluit is benoemd tot notaris ter standplaats Wijk bij Duurstede, B. G. van Heyst, candidaat-notaris en wethouder aldaar.

Bij Koninklijk besluit is aan den luit. ter zee 1ste klasse van het sedentaire zeewezen in Ned. Indië E. H. Boom, thans met verlof hier te Lande, toegekend de rang van kapitein-luit. bij genoemd zeewezen.

Bij Koninklijk besluit is aan den Oost-Indischen ambtenaar P. Vreede Brik, vroeger gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, laatstelijk resident van Soerabaija, thans met verlof hier te Lande, op het daartoe door hem gedaan verzoek, een eervol ontslag verleend uit 's Lands dienst, onder toekenning van pensioen.

Z. M. de Keizer van Rusland heeft verleend: de orde van St. Stanislaus 1ste kl. aan den vice-admiraal D. Bijl de Vroe; de orde van St. Anna 3de klasse aan den luitenant ter zee der 1ste kl. W. C. Klis; de orde van St. Stanislaus 3de kl. aan den officier machinist A. Flaes; terwijl Z. M. in HD. naam, zijnen dank heeft doen betuigen aan den dirigerenden officier van gezondheid 1ste kl. H. Slot, voor de zorgen door hem besteed, in het

hospitaal aan den Helder, aan de matrozen van het Keizerlijk fregat Olof.

Z. M. transportschip de Heldin, onder bevel van den luit. ter zee 1e kl. P. Toutenhoofd, van Hellevoetsluis naar Lissabon en Curaçao bestemd, is ll. vrijdag Dungeness gepasseerd.

— Heden is aan de Leydsche Hoogeschool tot doctor in de regten bevorderd de heer J. J. de Berset, van Rotterdam, na verdediging van een akademisch proefschrift: „Over de vereffening van den boedel bij faillissementen, vergeleken met de Belgische wetgeving van 18 april 1851 en de Pruissische van 8 en 9 mei 1855." Vervolgens tot doctor in de geneeskunde, de heer D. J. Griot la Care, van Amsterdam, na openlijke verdediging van een akademisch proefschrift bevattende twee ziektegevallen, door den schrijver waargenomen.

— Aan de Utrechtsche Hoogeschool promoveerde gisteren tot doctor in de regten de heer H. P. G. Quack, van Setten (Gelderland), na de verdediging van zijn proefschrift over het Staatswezen in de 14de eeuw.

— Gisteren is van het Nieuwe Diep vertrokken Zr. Ms. stoomschip Cycloop, komm. kapit.-luit. ter zee J. P. G. Muller, naar Vlissingen, op sleeptouw hebbende het nieuw gebouwde vuurschip voor de Zeeuwsche banken.

— Eergisteren is van de werf de Volharding te Middelburg te water gelaten het barkschip Burgemeester van Middelburg, groot 750 ton, aldaar gebouwd voor eene reederij, waarvan boekhouders zijn de heeren den Bouwmeester, Borsius & van der Leijé.

— Ll. vrijdag is het belangrijk werk der vernieuwing en verwijding van de Grootesluis te Harlingen opgenomen en goedgekeurd, en daarmede kan als voltooid beschouwd worden de uitdieping en verbetering van het vaarwater van Leeuwarden tot in zee.

— Van den 3 tot en met den 9 dezer zijn 9 runderen in de provincie Friesland aan de besmettelijke longziekte gestorven en 8 door die ziekte aangetaste runderen voor rekening der eigenaars afgemaakt, bedragende daardoor het totaal der gevallen, sedert den 1 januarij dezes jaars 2429.

— Dezer dagen overleed te Makkinga zekere weduwe Charlotte Wiebeke, geboren Roorman, geboortig van Frankfort aan den Oder. In hare jeugdige jaren volgde zij het leger van Napoleon I op verschillende togten als marketentster en waschvrouw, en was ook getuige van eenige veldslagen, onder anderen van dien bij Leipzig. In het laatst van haar leven genoot zij de liefdegaven der diaconie.

— Van Zr. Ms. consulaat te Melbourne is mededeeling ontvangen van het navolgende gewijzigde tarief van Nieuw-Zeeland, hetwelk met den 20sten augustus jl. in werking is gebragt: 1. Ale, beer, appel- en perenwijn op fust 6 d., en op flesschen 1 sh. per gallon. — 2. Cigaren en snuif 3 sh. per pond. — 3. Koffij, cichorei, cacao en chocolaad 3 d. per pond. — 4. Messenmakerswerk, ijzerwerk en gereedschappen, van alle soorten, alsmede kaarsen en zeep van alle soorten, 3 ch. per centenaar. — 5. Vuurwapenen van alle soort, 5 sh. per stuk. — 6. Buskruid, 3 d. per pond. — 7. Zijden, katoenen, linnen en wollen manufacturen en alle daarvan vervaardigde artikelen, pelswerk, hoeden, laarzen en schoenen, suikerbakkerswaren, vruchten (gedroogde of in fleschen), mostaard, olijfolie, ingemaakte groenten, zuur, specerijen enz., 4 sh. per kubiek voet. — 8. Brandewijn en gedistilleerde wateren van alle soort (likeuren daaronder begrepen), 9 sh. per gallon. — 9. Suiker, ruw geraffineerd, van alle soorten, alsmede melasse, 1 d. per pond. — 10. Thee, 4 d. per pond. — 11. Tabak, 1 sh. 6 d. per pond. — 12. Wijn, op fust en op flesschen, minder dan 25 pct. alcohol bevattende, 3 sh. per gallon. — 13. Ankers en kettingen, ijzer in roeden, staven, blokken, platen en hoepels, spijkers, zeildoek, touwwerk, katoenen garen, zakken, teer en terpentijn, tabak, alleen dienende voor het wasschen van schapen, benevens alle ongenoemde goederen en koopwaren, *vrij*.

ROTTERDAM den 15 December.

Heden nacht ten ruim twee ure ontstond wederom brand, en wel in het Boschje aan den Goudschensingel, op de eerste verdieping van het tweede huis aan de zijde der Boschlaan, bewoond door den heer v. H. De brand liet zich ernstig aanzien, en van het bovengedeelte van het pand is niets behouden. Daar de bewoners juist dien dag naar elders waren vertrokken vermoedt men dat de brand is ontstaan door onvoorzigtigheid van twee behangersknechts, welke zich met de inpakking van het huisraad bezig hielden, die dan ook in verzekerde bewaring zijn genomen.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 14 December.

OVERLEDEN: T. Friethoff, z., 1 d. — A. Tempelaar, vrouw van A. Fokke, 64 j. — A. L. de Hart, z., 3 m. — J. M. van der Schraft, z., 1 j. — J. E. Schröder, d., 5 m. — J. T. Vreeze, jm., 58 j. — W. Visser, z., 7 m.

GEHUWD: B. de Korte, jm., 25 j., met M. L. Koe, jd., 35 j. — W. Dalessio, wedn., 37 j., met M. den Draak, wed. H. Fenema, 35 j. — W. H. Vermeulen, jm., 20 j., met C. Neerdijk, jd., 25 j. — P. de Fuyk, wedr., 31 j., met J. E. Goedkoop, jd., 26 j. — H. van Grinsven, jm., 48 j., met A. M. H. Tekelenburg, wed. C. H. Graute, 36 j. — L. Aandagt, jm., 22 j., met S. van der Kruk, jd., 19 j. — W. K. van Veen, jm., 23 j., met D. C. Schreuder, jd., 22 j. — J. D. Valentien, jm., 32 j., met C. S. Baljon, jd., 29 j. — W. A. van der Weyde, jm., 25 j., met P. van Essen, jd., 21 j. — G. Koppelaar, jm., 25 j., met A. van den Broek, jd., 20 j. — P. Eedes, jm., 27 j., met C. P. Mussert, jd., 32 j. — E. van der Lugt, jm., 29 j., met E. A. Frensdorff, jd., 23 j. — M. J. Schreuder, wett. gesch. man, 38 j., met A. Bogena, wed. P. J. Dekkers, 47 j. — H. van Driel, jm., 25 j., met J. van Ooy, jd., 24 j.

VERKOOPING VAN AANDEELEN
in Maatschappijen van Assurantie enz.,
alsmede
PANDEN en ERVEN,
IN HET NOTARISHUIS TE ROTTERDAM,
Woensdag den 14 December:

Ns. 1 a 22. Twee en Twintig Aand. in de Maatsch. van Assurantie, Discont. en Bel., te Rotterdam. N.° 1 a 13⅝, n.s 2 en 3 a 13⅝, ns. 4—8 a 13¾, ns. 9—12 a 13⅝, ns. 13—15 a 13½, n.° 16 a 13⅝, ns. 17 en 18 a 13½, ns. 19—21 a 13⅝ en n.° 22 a 13¾ pct.

Ns. 23 a 27. Vijf Aand. in de Zee- en Brand-Assurantie-Societeit, te Rotterdam, direct. M. P. Ketelaar. Ns. 23—25 a 32½ en ns. 26 en 27 a 32⅝ pct.

Ns. 28 a 32. Vijf Aand. in de Verz.-Maatsch. te Rotterdam, directeur M. P. Ketelaar. N.° 28 a 26⅛, n.° 29 a 26¼, n.° 30 a 27 en ns. 31 en 32 a 26⅞ pct.

Ns. 33 a 37. Vijf Aand. in de Zuidh. Zee- en Brandverz.-Maatsch., te Rotterdam, direct. de Wolff en Eck. N.° 33 a 21, n.° 34 a 21⅛, n.° 35 a 21¼ en ns. 36 en 37 a 21⅛ pct.

Ns. 38 a 41. Vier Aand. in de Ned. Assur.-Compagnie, te Rotterdam, direct. D. Vis Blokhuyzen. Ns. 38 en 39 a 16⅛, n.° 40 a 16⅜ en n.° 41 a 16½ pct.

Ns. 42 en 43. Twee Aand. in de Rotterdamsche Zee- en Brandverz.-Maatsch., te Rotterdam, direct. de Wolff, van Vollenhoven en Eck. N.° 42 a 14 en n.° 43 a 14⅛ pct.

Ns. 44 en 45. Twee Aand. in de Verz.-Maatschappij DE NEPTUNUS, te Rotterdam, direct. Ledeboer & van Alphen. N.° 44 a 29½ en n.° 45 a 29⅜ pct.

Ns. 46 en 47. Twee Aand. in de Verz.-Maatsch. DE MAAS, te Rotterdam, direct. G. van Houten. Ieder a 14 pcts.

Ns. 48 en 49. Twee Aand. in de Assur.-Maatsch. DE HOOP, te Rotterdam, direct. Baelde & Mees. N.° 48 a 16¼ en n.° 49 a 16⅛ pct.

Ns. 50 a 52. Drie Aand. in de Holl. Brand- en Levensverz.-Societeit, te Amsterdam, direct. Zuyderhoff en Waller. N.° 50 a 57⅜, n.° 51 a 57½ en N.° 52 a 57⅞ pct.

Ns. 53 en 54. Twee Aand. in de Amsterd. Zee- en Brand-Assur.-Maatschappij, te Amsterdam, direct. A. C. Bouman. N.° 53 a 187½ en N.° 54 a 187 pct.

Ns. 55 en 56. Twee Aand. in de Noordh. Brandverzeker.-Maatsch., te Amsterdam, direct. Hekman, van der Wart en Brack. N.° 55 a 9¼ en n.° 56 a 10⅜ pct.

Alles verkocht.

Een Pand en Erve, aan de Breedstraat en Korte Frankenstraat, 10/250, verdeeld in twee Koopen, te weten:
Koop 1, Breedstraat,............... trekg. *f* 9050.
Koop 2, Korte Frankenstraat,....... " - 2200.
Gecombineerd om *f* 14,140 verkocht.
Een Huis enz., Hoogstraat, 11/317;.... " - 7350,
daarboven *f* 460, verkocht.

Een Huis enz., Oudendijk, G/1;....... " - 2600.
Een Huis enz., als voren, G/2; ..fi.... " - 1300.
Een Huis enz., Meent, 8/110;........ " - 3225.

240ste Staats-Loterij.

4de Klasse, 3de Lijst.
Trekking op 14 December.

GETROKKEN PRIJZEN.

Prijs van *f* 1000: N°. 5249 5804 9700 10839
" " - 400: " 16925 19295
" " - 200: " 16852
" " - 100: " 2057 2374 7824 8347 9017 9725 16873

Prijzen van *f* 65:

232	2718	5399	7377	10177	12813	15276	17816
259	2720	5406	7449	10507	12841	15328	17993
271	2767	5431	7459	10511	12862	15334	18030
310	2941	5459	7476	10522	12918	15336	18046
394	2967	5478	7640	10526	13005	15398	18064
405	2986	5517	7653	10539	13076	15410	18118
430	3095	5529	7722	10586	13135	15452	18120
542	3102	5593	7780	10650	13247	15453	18136
549	3189	5631	7799	10661	13266	15479	18138
579	3262	5670	7930	10677	13332	15491	18146
609	3285	5785	7950	10792	13340	15495	18148
629	3297	5833	8022	10883	13344	15596	18288
637	3316	5844	8063	10935	13366	15613	18345
639	3326	5873	8175	11045	13432	15617	18420
685	3333	5905	8260	11100	13599	15660	18504
688	3396	5924	8269	11120	13683	15679	18515
699	3416	5935	8361	11167	13752	15692	18576
712	3429	6021	8370	11194	13826	15729	18602
716	3481	6022	8391	11225	13858	15734	18688
739	3491	6076	8419	11228	13942	15794	18714
777	3568	6117	8430	11231	13955	15877	18718
937	3606	6130	8540	11287	13961	15944	18841
938	3615	6183	8569	11387	14059	16036	18852
945	3643	6197	8587	11405	14137	16087	18927
991	3665	6239	8595	11408	14210	16130	18980
994	3713	6295	8667	11422	14279	16272	18986
1033	3728	6409	8749	11433	14289	16318	19009
1044	3730	6416	8753	11434	14310	16447	19057
1115	3804	6470	8755	11440	14362	16554	19073
1133	3841	6526	8843	11457	14369	16570	19077
1174	3876	6546	8862	11463	14411	16602	19094
1514	3888	6569	9023	11482	14459	16647	19099
1520	3928	6571	9093	11504	14478	16667	19112
1549	3940	6623	9104	11516	14488	16748	19136
1578	3962	6695	9124	11576	14489	16782	19138
1624	3983	6708	9147	11584	14662	16796	19190
1727	4011	6718	9184	11595	14682	16866	19191
1793	4143	6724	9205	11719	14713	16868	19222
1929	4193	6757	9268	11740	14754	16970	19282
1947	4213	6767	9271	11931	14773	16993	19293
1962	4242	6806	9307	11983	14776	17002	19313
1966	4352	6840	9378	11989	14778	17028	19318
2017	4359	6869	9416	12010	14801	17041	19327
2055	4371	6879	9418	12079	14830	17089	19338
2162	4406	6898	9442	12247	14872	17122	19339
2190	4504	6908	9518	12300	14884	17148	19375
2301	4623	6918	9598	12317	14890	17197	19413
2334	4801	6956	9601	12339	14917	17280	19422
2377	4805	6996	9664	12340	14971	17321	19443
2380	4825	7003	9666	12417	15036	17483	19459
2430	4923	7041	9669	12424	15102	17508	19478
2486	4958	7113	9741	12438	15139	17545	19545
2491	4960	7127	9926	12527	15160	17580	19649
2505	4976	7225	9929	12587	15207	17638	19718
2519	5125	7226	10029	12647	15226	17659	19766
2641	5188	7276	10046	12710	15244	17705	19922
2654	5219	7318	10068	12800	15272	17728	19945
2688	5259	7354	10076	12811			

Beurstijdingen.

ROTTERDAM den 14 December.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½ pCt.		62⅝		
"	dito dito 3	"	74½		
"	dito dito 4	"	96⅝		
Portugal,	Obl. 1856/7/9. 3	"	42⅜	42 7/16	42 7/16
Rusland,	bij Stiegl. 18555	"	99⅞		
"	Spoorw. Aand. *f*		221⅝	222	
Polen,.....	Aand. fl.500... *f*	"	159		
Oostenr.,	Obl. in Metal. 2½	"	29 11/16	29¾	29 11/16
"	dito dito 5	"	56	56¼	56
"	dito Nat. Met. 5	"	60 5/16	60 7/16	60 5/16
"	Ad. fl 250 1840	*f*	282		
Mexiko,..	Oblig. 3	"	20¼		

Tot bijna onveranderde prijzen was de handel over 't geheel niet zeer uitgebreid.

Het Commité der Effectenhandelaren,
H. A. MARCELIS, Secretaris.

Laatste prijzen ten 3 ure: Nederlanden, Werkelijke Schuld, 4 pc., 96¾. Spanje, Obligatien 3 nu 1¾ pc., 32⅝. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 29 11/16, 29¾; dito Nationale, 5 pc., 60⅛, 60¼, 60 3/16. Rusland, Spoorweg-Aandeelen *f* 221¼, *f* 222¼. Mexico 20 3/16.

AMSTERDAM den 14 December.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½ pCt.		62 9/16	62⅝	62 9/16
"	dito dito 3		74⅜	74⅝	74½
"	dito dito 4		96⅝	96¾	96⅝
"	Amort-Synd...3½		92		
"	Handel-Maats. 4½		125½	125¾	
"	O. I. Leening 4				
"	Leen. Holl. Sp.				
"	Rijn-Spoorw...4½				
"	Maats. v. Weld. 4				
België,...	Cert. *Rothsch.* 2½				
Frankrijk,	Certificaten....3				
Spanje,..	Buitenlands...1¾		32½	32 9/16	32½
"	dito 3				
"	Binn. a *f* 60003		41 15/16	42 1/16	42 1/16
"	Amort. Schuld.........		10⅞		
"	Bew. v. Coup..........				
Portugal,	Oblig. 3	pCt.	43 15/16	44	
"	dito 1856/59..3		42⅜		
"	dito Uitgest...				
Rusland,	Obl. *Hope en C.* 5		104		
"	dito 1828/29..5		102¼		
"	Cert. 1831/33..5		84 11/16	84¾	
"	dito 1840......4		80 13/16		
"	dito *Stieglitz*..4		80¾		
"	dito d.° Nieuwe 5		90⅜	90 5/16	
"	dito d.° 1855 N. 5		99¾	99 13/16	
"	dito te Londen 4½		95 15/16	96	
"	dito v. Assign. 6				
"	Inschr. dito ...6				
Polen,....	Aand. 1835..........	*f*	158¼		
"	Obligatien......4	pCt.	79⅛		
Pruissen,	Oblig............ 5				
"	Aand....... 3½				
Oostenr.,	Obl. *Goll en C.* 5				
"	dito dito 4		52¾		
"	dito Met. Oude 5		55⅞	56⅛	55 15/16
"	dito N. te Ams. 5		74⅛	74⅜	
"	dito Nat. Met. 5		60⅛	60⅝	60½
"	dito Metall.....2½		29⅝	29¾	29¾
"	Wen. Ad. fl 2504				
Braziliё,	1824, £ 100, 5				
Equador,	£ 100..........1		12¼	12⅝	12½
Venez.....	Obligatien......3		26¾	26⅞	
"	Uitgestelde 1½		13⅞	14 1/16	13 15/16
Grenada,	Obligatien......3½		16⅛	16¼	
"	Uitgestelde				
Mexico,..	Obligatien......3		20⅜		
Illinois,	7		81¼		

Handel-Maatsch. op rescontre 125½, ¾, ¾. Rusland, Cert. te Hamburg, 5 pc., 89¾; dito te Londen 1859, 3 pc., 64 1/16, 3/16, 1/8; dito Spoorw. Actien volgef., 5 pc., 220¾, 221¾, 220¾. Weener Bankactien *f* 848. Fransch Oostenr. Spoorw. Oblig. bij Hope, 3 pc., *f* 123. Brazilie, 1852 en 1858, 4½ pc., 91¾. Galveston Spoorw. Oblig., 8 pc., 58. Griekenland, 1825, 5 pc., 21 3/16.

Beleening 3, Prolongatie 3½, Disconto 3.

Hollandsche fondsen waren heden iets flaauwer. Bij eenigen handel in Russische, Oostenrijksche en Spaansche, was de markt in vreemde fondsen over het algemeen ongunstig gestemd.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 62 9/16. Spanje, 1¾ pc., 32½; dito Binnenl. 3 pc., 42 1/16. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 55 15/16 a 56; dito Nationale, 5 pc., 60½ a 9/16.

PARIJS den 13 December.

Frankrijk 3 pc. a contant 70.55, 70.40, 70.50; dito op ult. 70.65, 70.80, 70.55, 70.60; dito 4½ pc. a contant 97; dito op ult. 97.10; Bank-Act. 2890; Crediet Mobilier 850, 865, 855. Rusland 4½ pc. —; dito Spoorweg-Aandeelen 500. Napels 5 pc. —. Spanje 3 pc. 44¾; dito binnenl. 3 pc. 44⅝; dito Passive —. Oostenrijk 5 pc. 85½.

Er wordt nog steeds à la hausse gespeculeerd. De gisteren plaats gehad hebbende realisatiën gaven nog meer veerkracht aan de beurs en bereidden den weg tot nieuwe aankoopen.

Dientengevolge hadden er vele fluctuatiën plaats. Ten slotte bleven de koersen vrij vast.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. (Z. t. W.—Z. O.; dik van sneeuw.) 14 dec. Niets gepasseerd.

Hellevoet. *Aang.*
14 dec. *Anna* (st.), Grangemouth
Vertrokken.
Alert (st.), Hull
Irwell (st.), dito
Earl of Auckland (st.), Londen
Norfolk (st.), Goole
Adm. Ver-Huell (st.), Havre
Lord Raglan (st.), Newc.
(Z.O.—N.O. t. O.; dikke lucht met sneeuw.)

Brielle *Aang.*
14 dec. *Concordia* (st.), Londen
Vertrokken.
Batavier (st.), Londen
Prins v. Oranje (st.), Duinkerken
Fifteen, Stewart, Newc.
(Z.W.—Z.O.; sneeuw.)

Maassluis (omloopend) 14 dec. Niets gepasseerd.

Amsterdam *Vertr.*
14 dec. *Pantalon*, Nepperus, Sydney (N. Z. W.)

Texel (Kompasr.) *Vertr.*
13 dec. Z. M. stoomschip *Cycloop*, Muller, Vlissing.
Aangekomen.
14 *Martha Gialts*, Westenborg, Hartlepool
Uit zee terug
14 *Sine Nomine*, Haccou, n. Middelb. bestemd

Vlie 12 dec. Niets gepass.

Vlissingen *Vertr.*
9 dec. *Pandora*, Jongebloed, Galatz
10 *Maria Elizabeth Margaretha*, Bauditz, Cardiff
Christine, Altmeppen, Triest
11 *Miranda*, Fock, Fernambuck

—o—

Batavia *Aangek.*
vóór 24 oct. *Hollandia*, Ruige, Newcastle (N. Z. W.)

Konstantinop. *Aang.*
28 nov. *Obrad*, Fedrigo, Odessa n. Holland

Genua *Aangekomen*
7 dec. *Rotterdam* (st.), Klasen, Rotterdam

Nantes *Vertr.*
10 dec. *Eelbrandina*, Atzema, Hamburg
Hendrika, Engelsman, Rotterdam

Rouaan *Aangek.*
12 dec. *Jonge Brechtus*, Brandt, Amsterdam
Sieka, de Groot, dito

Queenstown *Aang.*
11 dec. *Corinthia*, M'Master, Iquique
Vertrokken.
Levant, Tolner, (v. Monte-Vid.) Hamb.

Liverpool *Aangek.*
12 dec. *Paul*, Harlingen
In lading.
Willemina, Puister, Alicante

Holyhead *Vertr.*
12 dec. *Geziena*, Blouw, (v. Liverpool) Gent

Swansea *Vertr.*
11 dec. *Prins Hendrik*, Verloop, Shanghai
12 *Margiena*, Smit, Rio-Grande

Portsmouth *Vertr.*
12 dec. *Admiraal Tromp*, v. Tubergen, (v. Bat.) Amsterdam
Nord, Lange, (v. Soerab.) dito

Bij **Dungeness** *Aang.*
9 dec. *Gotheborg*, Björck, Batavia n. Amst.
10 *Wilhelmina & Elise*, Priebee, d.° n. d.°
(beiden met [illegible] loods aan boord)

Deal *Aang.*
12 dec. *Northern Light*, Marshall, Soerabaija n. Amsterdam

Londen *In lading*
12 dec. *Mina*, van Laten, Dordrecht
Zeebloem, Bakker, Monte-Video
Herstelling, Duiven, Galatz en Ibraïl

Middlesbro' *Aang.*
12 dec. *Johannes*, v. Eyk, Vlissingen

Hartlepool *Aangek.*
10 dec. *Auguste*, Dervé, Rotterdam

Sunderland *Aang.*
12 dec. *Isaäc da Costa*, Löschen, Amst.
Vertrokken.
12 *Cornelia*, Oltmans, Amsterdam

Seaham *Vertr.*
12 dec. *Harmonie*, Kayzer, Amsterdam

Shields *Aangek.*
12 dec. *Frankfort*, Robinson, Rott.
Gloucester, Morrison, d.°
Catherine, Besford, Nieuwe Diep
Vertrokken.
Antonius, Triest
Alma, Rotterdam

Newcastle *Uitgekl.*
12 dec. *Johanna*, Wilken, Triest
Celt, Chapman, Brouwershaven
N. R. Gaz-fabriek, de Goede, Rott.
Clemens, Persoons, Vlissingen
In lading.
Æolus, Schaafsma, Konstantinopel

Grangemouth *Aang.*
12 dec. *Hermina*, Kroon, Wismar
Vertrokken.
10 *Klasina Arendina*, Brongers, Boness

Kopenhagen *Gepass.*
12 dec. *Cornelia Jacoba*, v. d. Meer, Oporto n. Riga

Holtenau *Aangek.*
10 dec. *Elisabeth Helena*, Strootman, Memel n. Bremen
Avontuur, Spanjer, Koningsb. n. Buxtehude
Evadiena Geertruida, Lezeman, Holbeck n. Groningen

Rendsburg *Aangek.*
8 dec. *Aurora*, Harbers, Riga n. Rotterdam
Lambertha, Karst, dito n. Bremen
10 *Alberdina*, Lever, Kiel n. dito
Gesina Margaretha, Bolhuis, dito n. dito
(10 OZO., 11 ZZO., 12 ZW.)

—o—

Norden 11 dec. De Ned. tjalk *Goede Verwachting*, schipper Mulder, v. Amsterdam naar Hamburg, is gisteren zwaar lek te Nieuwharlingerzijl binnengebragt. Met het lossen der lading zal men morgen een aanvang maken.

Hamburg 13 dec. Het ijs op de Elve is in den afgeloopen nacht zeer toegenomen; echter nog zoo zwak dat stoomschepen ongehinderd kunnen doorvaren. — Te Brunshausen is de Elve overal vol drijfijs, zoodat de zeilscheepvaart als gestremd is te achten.

Lysekihl 8 dec. De Hannov. brik *Jan Tross*, kapt. Voogdt, met granen van Riga naar Rotterdam, is den 5 dezer in het Kattegat op de hoogte van Trindelen over zijde geslagen, moest de beide masten kappen en dreef daarop tegen onze kust, waar zij den volgenden nacht niet ver van Södra Grundsund strandde. De bemanning benevens vrouw en kinderen van den kapitein hebben zich met de boot gered en zijn te Gullholmen aangekomen. Het schip is gezonken en wrak; men weet nog niet of er iets van de lading zal kunnen geborgen worden.

Lilla Kansoe 9 dec. In den morgen van 6 dezer is de Veendammer kof *Pieter Bentum*, kapit. W. J. Schaap, met granen v. Dantzig n. Grangemouth, nabij de klippen ten zuidwesten van dit eiland ten anker liggende gezien en dien dag door 8 a 9 booten n. Gothenburg opgesleept (zie ons n.° van 13 dec., art. Gothenburg). Dit schip had daags te voren bij hevigen storm onder Anholt de beide masten verloren.

Frederikshavn 8 dec. Ongeveer 2 mijlen van hier vond men eergisteren een gestranden schoener gezonken en omgeslagen. Het schip is met tarwe beladen; van naam en afkomst uiets met zekerheid bekend. Alleen heeft men eenige oude papieren gevonden, waarin de naam *Victoria*, kapit. Nommsen, voorkomt. Van het volk is niets vernomen.

Londen 13 december. Gisteren zijn weder bijna £ 30,000 aan goud uit het wrak van de *Royal Charter* geborgen. De klei en het zand onder dat gedeelte van het wrak, waar de achtersteven van het schip ligt, zijn vol stofgoud.

Lowestoffe 12 dec. Omtrent het eergisteren alhier binnengebragte Ned. schip *Theodora Henriette*, kapit. de Vries, met steenkolen van Sunderland naar Amsterdam, wordt gemeld dat dit schip den 10 dezer door den vischschokker *Simon Peter* op 40 mijlen afstands van Lowestoffe aan het branden van toortsen ontdekt werd; de schokker zond eene boot derwaarts en vond het water staande tot aan het kajuitsdek. Twee man der equipage hingen achter in de kleine boot, alleen de kapitein was aan boord gebleven. Men had bevorens de kleederen met een logger naar Yarmouth gezonden. De *Simon Peter* bragt vijf man aan boord, en maakte eene overeenkomst om het schip voor £ 100 alhier binnen te slepen.

Liverpool 13 dec. Het Eng. schip *Madras*, kapit. Davis, van Londen naar Sierra Leone, is den 22 nov. op de hoogte van Kaap Finisterre door de bemanning verlaten. — Het schip *Jowa*, van hier naar Havanna, is 18 november bij zijne bestemmingsplaats verongelukt. — Het schip *Globe*, van Shields naar Providence, is op Dutch-Island gestrand. — Het schip *N. Hinckley*, van Port-Talbot n. New-York, is op zee door het volk verlaten. — Het schip *Culloden*, v. hier n. St. John (NB.), is bij Digby verongelukt.

Morris Castle (bij Wexford) 11 dec. Het schip *Somnauth*, kapitein Kummins, van Liverpool n. Savannah, is gisteren op Blackwater-Bank gestrand en totaal wrak.

—o—

13 december. De wind te **Falmouth** N. en te **Deal** N. N. W.

—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 15 dec.: 1ste getijde 7 ure 15 min.; 2de get. 7 ure 39 min.

Arnhem. Waterhoogte 13 dec. 1.65 el.

Keulen. Rijnhoogte 13 dec. 7 v. 5 d. Rijnl.

Te Remagen dreef den 12 dezer veel ijs; te Coblenz veel ijs in de Moezel, maar weinig in den Rijn. Te Mainz is, met veel drijfijs in de Main, de brug den 11 dezer weggenomen.

Cargalijsten.

Rotterdam.

BATAVIA, Whampoa, D. van der Hoff. — 90 kranj. Suiker, 7423 b. Rijst, 23 v. Kamfer, 8400 boss. Bindrotting en 2 vsj. Diversen, W. Ruys J. D. Zn.; 2459 bl. Billiton Tin, A. van Hoboken en Zn.

LEITH, Ivanhoe, J. Cairns. — 150 t. Gietijzer, C. L. Roechling en Co.; 25 b. Linnen Garen en 23 b. Zakkenstof, C. L. Ringrose en Co.; 1 b. Linnen Garen, J. H. Claus en J. Raulino; 6 v. en 4 z. Koopm. en 1 Schilderijlijst, L. H. Garcia; 87 v. Haring, van der Kun en van Schelle; 1 k. Ale, Gebr. van Rossem; 7 oksh. dito, Kaas en van Ommeren; 1 b. Linnen Garen, C. Steinweg; 2 k. Katoenen Garen, Bezeth en Co.; 1 p. Koopm., R. en J. Dobree; 2 z. Zaad, F. W. C. Blom; 2 v. Ale, J. J. Corsini; 4 oksh. en 3 v. Ale, J. Gibson; 1 b. Pakdoek, Knowles en Smith; 2 b. Jute Garen, C. Hemmann en Co.; 1 b. Koopm., A. J. Polak en Zn.; 1 k. dito, Barnet Syore, te Amst.; 2 k. Tin, J. Bryan, te Schiedam, 10 v. Visch, 5 z. Zaad, 1 oksh. Ale, 2 b., 1 k. en 1 p. Koopm., Order.

Amsterdam.

BORDEAUX, Ondine (st.) — 52 f. Wijn, J. J. Mickenhagen en Zn.; 40 f. dito, J. Rahder; 228 f. dito, Bicker en Modderman; 4 f. en 3 k. dito, Simons, Thomas en Willink; 2 f. Voorloop, Haages en Levert Jr.; 2 f. Brandewijn, van Veen; 305 z. Noten, A. E. Jurjans; 20 f. Wijn, Verlee en Co.; 4 f. Terpentijnolie, S. A. le Vino en Co.; 4 f. Wijn, Lepré en Dankelman; 50 k. Pruimen, 3 v. Amandelen, 6 k. Conserve, 4 k. Papier, 252 z. Noten, 5 k. Brandewijn, 3 k. Vruchten, 1 k. Likeuren, 103 f. en 12 k. Wijn, Order; 3 f. dito, Order te Rotterdam.

LONDEN den 13 December.

3pc. Cons.cont.	—	a	—	3 pc. Peru....	70	a	71
id. id. op tijd	95⅝	-	95¾	4½ pc. id. Urib.	82	-	84
5 pc. Oostenrijk	78	-	80	id. te New-Y.	80	-	83
4½ pc. België..	98	-	100	3 pc. Portugal.	45½	-	46½
5pc. Braz. 1824	101	-	103	5 pc. Rusland.	108	-	110
id. 1829/39...	—	-	—	4½pc.idem....	99	-	101
id. 4½ pc. 1852	94	-	95	3 pc. Spanje...	44½	-	45½
idem 1858....	94	-	95	1¾ pc. idem...	33¼	-	33¾
6 pc. Buen.-Ayr	76	-	78	idem Amort. ..	10½	-	11½
6 pc. Chili....	103	-	105	id. Cert. Coup.	4¼	-	4¾
3 pc. idem....	73	-	76	5 pc. Sardinië.	84½	-	85½
5 pc. Denemark	98	-	102	6 pc. Turkije..	77	-	77½
3 pc. idem...	85	-	87	idem Nieuwe..	66	-	67
2½ pc. Holland.	65	-	66	4 pc. idem.,..	103⅞	-	104⅛
4 pc. idem....	99	-	101	3 pc. Venezuela	28	-	29
Ecuador......	13	-	15	idem Uitgest..	15	-	15½
id. Land-warr.	—	-	—	Wissel Amst. krt.	11.13¾	a	14¼.
3½ pc. Grenada.	16	-	17	idem 3 m.....	11.15¼	-	15¾.
id. Uitgestelde	4¾	-	5¼	id. Rott. 3 m...	11.15¼	-	15¾.
3 pc. Mexico.	22¼	-	22⅜	id. Parijs kort....	25. 7½	-	15.
4½ pc. Peru...	91	-	92	idem 3 m.....	25.30	-	37½.

Binnenl. fondsen, die gisteren laatbeurs zeer gedrukt waren door de vele verkooporders, waren heden aanvankelijk vaster maar hielden zich toch naauwelijks op die prijzen staande. Buitenl. fondsen met weinig handel bijna onveranderd.

Handelsberigten.

SCHIEDAM den 14 December.

Granen. Verkocht: Rogge, 144 ℔ N. Arch. *f* 192 1 m.; 146 ℔ Jar. Libau *f* 205 3/m. Gerst, 130 ℔ Pernau *f* 194 6/w.

Moutwijn per Ned. Vat zonder fust	*f* 13.—.
Jenever, „ „ „ „ „	- 18.50.
Amst. proef, „ „ „ „ „	- 19.75.
alles zonder de belasting.	
Spoeling, per Ketel	- 1.30.

AMSTERDAM den 14 December.

De heden gehouden Tabaksveilingen zijn als volgt afgeloopen:

1ste Veiling: 2189 p. Java, hoofdm. TR, verk. van 19 a 101½ c., dooreen 47¾ c.; 1048 p. dito, hoofdm. Havannah, verk. van 23 a 137 c., dooreen 71¼ c.; 389 p. dito, hoofdm. Kedong, verk. van 26 a 76 c., dooreen 43 c.; 222 p. dito, hoofdmerk Nicot, verk. van 22½ a 52 c., dooreen 34½ c.; 472 p. dito, hoofdm. JM MS, verk. van 14½ a 81 c., dooreen 34½ c.; 1115 p. dito, hoofdm. Temajang, verk. van 29 a 167 c., dooreen 68½ c.; 394 p. dito, hoofdm. FF, verk. van 20½ a 62½ c., dooreen 31½ c.

2de Veiling: 961 p. Java, hoofdm. GVD, verk. van 23½ a 72½ c., dooreen 32 c.; 33,000 st. Sigaren opgehouden van *f* 3 a *f* 4½.

3de Veiling: 191 p. Java verk. van 23½ a 57½ c., dooreen 41 c., hiervan werden opgeh. 59 p.; 50 p. Grieksche Tabak verk. a 12 c.

4de Veiling: 70 p. Manilla, waarvan 6 kav. verk. van 38 a 74 c., de overigen opgeh. van 43 a 100 c.; 23 p. Java verk. van 19½ a 34 c.; 27 cer. Cuba verk. van 41½ a 45 c.

5de Veiling: 556 p. Java verk. van 17½ a 76½ c., dooreen 41 c.

6de Veiling: 45 p. Manilla Yloilo, 5 kav. verk. van 50 a 51 c.; 7 k. opgeh. a 50 c.; 62 cer. Havanna 6 k. verk. van 59½ a 75½ c., en 3 kav. opgeh. van 77 a 130 c.; 35 cer. Havanna Sagua verk. van 41½ a 65 c.; 40 p. Mexicaansche Tabak 1 kav. verkocht a 65 c.; 3 kav. opgeh. van 72½ a 75 c.; 69,800 st. Sigaren 2 kav. verk. van *f* 17 a *f* 18½; 6 kav. opgeh. van *f* 20 a *f* 40; 5 b. Bindstroo verk. van 40 a 41 c.

7de Veiling: 190 p. Malang en 112 p. div. Java, 19 kav. verk. van 24 a 85½ c., 1 kav. opgeh. tot 14½ en een a 97½, 28 b. Turksche Tabak opgeh. van 11½ a 13½ c.; 9 b. Bindstroo, 1 kav. verk. a 50 c. en 3 kav. opgeh. van 50 a 55 c.

8ste Veiling: 270 p. Java Tabak verk. van 27 a 47½ c. en 55 cer. Cuba verk. van 50½ a 66 c.

Tabak. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 50 v. Maryland per Sophia Elisabeth.

Wol. Uit de eerste hand zijn afgedaan 19 b. Portugalsche S, tot geheime doch vaste prijzen.

Granen. Van Tarwe alleen verkocht: 152 ℔ Groning. *f* 275. Rogge prijshoudend: 117 ℔ Jar. Petersb. *f* 183; 117 ℔ dito *f* 181 cont; 120 ℔ dito *f* 188; 124 ℔ Pruiss. *f* 210. Op levering in April *f* 197; Mei *f* 199; Julij *f* 203. Gerst, Haver en Boekweit zonder handel.

Zaden enz. Koolzaad. Najaar £ 1 hooger. Lijnzaad in een doen: 113 ℔ Taganrog *f* 300. Raapolie willig; op 6/w. *f* 37¼; vlieg. *f* 36; 1 Mei *f* 37; Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 38. Lijnolie prijshoudend; op 6/w. *f* 31¼; Vlieg. *f* 30; 1 Maart *f* 30⅜; 1 April *f* 30¾; 1 Mei *f* 31. Hennepolie op 6 w. *f* 37½. Raapkoeken per 1040 stuks *f* 58 a *f* 62. Lijnkoeken per 104 stuks *f* 9 a *f* 12.

Vee. Kalveren: 1ste kwal. *f* 60 a *f* 80, 2de kwal. *f* 50 a *f* 70, 3de kwal. *f* 40 a *f* 60. Schapen *f* 26 a *f* 27. Varkens 44 a 48 c. per Ned. ℔.

GRONINGEN den 13 December.

Granen enz. Door de strenge vorst, die ons ll. Zondag ten deel viel, zijn, onverminderd de regen van gisteren, onze binnenwateren weder gedeeltelijk gestremd. Niettegenstaande deze stremming was de aanvoer van Tarwe en Gerst nog vrij aanzienlijk, doch van andere artikelen weinig en hoofdzakelijk van Dikke Haver genoegzaam niets ter markt. Tarwe in de nieuwe soorten zeer begeerd en weder merkelijk hooger verkocht; Jar. weinig in omgegaan; 127 ℔ Jar. Ommel. Roode *f* 8.40 a *f* 8.60; 127 a 130 ℔ N. Ommel. dito *f* 8.20, *f* 8.40 a *f* 8.60, *f* 8.80; 123 a 127 ℔ N. Old. dito *f* 7.50, *f* 7.65 a *f* 7.90, *f* 8.05. Rogge 15 c. verhoogd, maar bij partij voor Friesland en Oost-Friesland boven de notering bedongen; 116, 120 a 123 ℔ Inl. en Pruiss. *f* 6.25, *f* 6.55 a *f* 6.85. Boekweit 10 c. meer van gebruikers bedongen; 113 a 116 ℔ Zwarte Zand *f* 4.95 a *f* 5.35. Gerst ging tot vorige prijzen goed van de hand; 96, 99 a 103 ℔ N. Winter *f* 5.10, *f* 5.50 a *f* 5.80. Haver was tot vorige prijzen gevraagd, maar bijna niet ter veil; 75, 78 a 82 ℔ Dikke Brouw *f* 3.30, *f* 3.55 a *f* 3.75, *f* 3.80; 65 a 68 ℔ Witte Voer *f* 2.75 a *f* 3.05; 68 a 72 ℔ Zwarte dito *f* 3 a *f* 3.30. Paardenboonen minder begeerd doch niet veel lager te koop, voor redelijke kwaliteit is *f* 7 a *f* 7.30 besteed. Gort flaauw en moeijelijk tot vorige prijzen te plaatsen; puik *f* 9.75 a *f* 10.25; Parel per 100 Ned. ℔ *f* 12.50 a *f* 18. Koolzaad niet in omgegaan, knappe kwaliteit werd op *f* 12 gehouden. Raapolie *f* 34. Lijnolie *f* 29.50. Raapkoeken *f* 72 a *f* 74 nominaal. Lijnkoeken *f* 11.25 a *f* 12.

LONDEN den 12 December.

Suiker was tot ferme prijzen meer gevraagd. Heden zijn afgedaan 2000 matten Manilla tot 37/6, en 1300 k. Havana tot 37/6 a 45/. In Geraffineerd ging zeer veel om. Ook heden is de markt zeer levendig. — Rum stil maar prijshoudend. 35 pijpen Demerary bedongen 2/1. — Koffij was zeer gevraagd. Eene lading van 3800 b. Rio bedong 54/. — Thee vaster; ord. Congo 1/2. — Rijst meer gevraagd; omzet heden 6 a 7000 b. Eene lading van 1200 t. Siam is tot 8/7½ afgedaan. — Piment rijzende; omzet heden 11 a 1200 b. tot 3⅞ a 4 d. — Katoen stil. — Salpeter gevraagd. Heden zijn afgedaan 400 b. Bengaal tot 38/; 380 b. tot 38/6, en 200 b. tot 39/. — Lijnzaad vast. Calcutta vond nemers tot 47/6 a 47/9. — Metalen. Schotsch IJzer 56/6. Tin vast; Banka 140/. Zink vaster. 350 a 400 t. zijn afgedaan tot £ 21.17/6. — Oliën. Lijnstil 27/6, te Hull 27/. Palm- flaauw 46/ a 46/6. Eene lading van 120 t. Gallipoli Olijf- is afgedaan tot £ 52.15/. Terpentijn- flaauw 34/6. — Talk. De markt is een weinig vaster en men noteert P Y C disp. 56/; December 55/6; Jan./Maart 55/; Maart 55/6.

LONDEN den 13 December.

Suiker. In veiling zijn verkocht 300 v. Barbados tot 37/ a 44/; 362 v. Jamaica tot 37/ a 44/; 200 v. Demerara grootendeels tot 41/ a 49/ en 372 v. St. Lucia tot 35/ a 39/. — Koffij. 1000 b. Natif Ceylon bedongen 58/ a 60/6; 395 b. Plant. Ceylon tot 61/ a 64/ en 1000 b. Costa Rica tot 58/ a 67/. — Van Cochenille zijn 250 k. Honduras verkocht tot 3/2 a 3/8 en van Rijst ca. 2300 b. Necransie tot ferme prijzen.

ANTWERPEN den 13 December.

Koffij. De markt blijft vast. Eenige partijtjes Brasiel en St. Domingo zijn tot vaste prijzen afgedaan. — Van Suiker zijn afgedaan 1247 k. Havana. — Rijst prijshoudend maar stil; 100 b. gep. Voorloop Moulmain bedongen *f* 10. — Granen. De markt is stil en er gaat weinig om. Oliezaden prijshoudend. Berdiansky Lijnzaad *f* 12.

HAMBURG den 13 December.

Koffij zeer vast; 3400 z. diverse soorten zijn omgezet. — Zink. Afgedaan 2500 ctr. loco tot 13½. — Raapolie in loco 23½, per Mei 24½. — Granen. Tarwe in loco stil, buitenl. hoog gehouden, doch stil; Holsteinsche 133 ℔ per voorjaar op 118 m. b. gehouden, 116 m. b. bedongen. Rogge in loco stil, Koningsb. per voorjaar 122 ℔ tot 75 m. b. te koopen, 83 ℔ op 78 m. b. gehouden, 77 m. betaald.

Advertentien.

Voor de vele belangstellende bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van onze onvergetelijke Moeder en Behuwdmoeder, betuigen wij den hartelijksten dank.

Rotterdam G. J. VAN EYNDEN.
14 *December* 1859. A. L. C. VAN EYNDEN.

Heden overleed, in den ouderdom van ruim 77 jaren, mijne geliefde Echtgenoote JEANNETTE MARIA HAAS. Circa 56 jaren mogt ik gelukkig met haar vereenigd zijn.

Rotterdam C. GIROD.
13 *December* 1859.

Vierde Leesvergadering

van de Rotterdamsche Afdeeling der **Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en Wetenschappen**, op Dingsdag 27 December 1859, des avonds ten zeven ure, in het Locaal in de Bierstraat.

Sprekers: Dr. **R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK**, van *'s Gravenhage*, en **JAN VAN BEERS**, van *Lier*.

Namens het Bestuur,
H. C. VERNIERS VAN DER LOEFF,
Secretaris.

RHUMES

Borst- en Keelaandoeningen.

50 Geneesheeren aan de Hospitalen van Parijs, Voorzitters en Leden van de *Académie de Medecine*, hebben de voldoende uitwerking van den **SIROOP** en **PATE DE NAFÉ** van DELANGRENIER en hare voortreffelijkheid boven alle andere Borstmiddelen bevestigd.

Depôt: Rue Richelieu, 26, te Parijs; te Amsterdam bij Mme. TENBACK, Vijzelstraat, en te Rotterdam bij den Heer VAN SANTEN KOLFF, Apotheker.

URBANUS-PILLEN.

BEREID VOLGENS HET ALOUDE EN ECHTE RECEPT, WAAROP MEN IN HET BIJZONDER ATTENT MAAKT,

zijn zeer nuttig in ongesteldheden der **Maag** en werken heilzaam op de **Spijsvertering**, zij zijn uitmuntend tegen de **Gal, Scherpte in het Bloed**, en **uitslag der Huid**, zij zijn **Zacht-Laxeerend** en **Slijm-afdrijvend.** Verzegelde Doozen van 37½, 75 en 150 Cent zijn verkrijgbaar te

Amsterdam, J. Alsteede, Drog., Heiligeweg, D, 321.	*Neuzen (Ter)*, Houtzager.
Berg.-op-Zoom, D. Pouwels.	*Nijmegen*, Gebr. Swemmelaar.
Delt, J. van Riel, Apotheker.	*Rosendaal*, M. v. Leeuwen.
Deventer, J. Muller.	*Rotterdam*, A. v. d. Toorn. Apoth. Weste Wagenstraat
Eindhoven, A. Beguin.	*Schiedam*, E. van Bart.
Franeker, Wed. K. Drager.	*Sluis*, P. J. Evers.
Geertruidenberg, A. Hansen,	*Steenbergen*, J. v. d. Kar.
Gorinchem, H. F. de Moll.	*Veen* (bij *Heusden*), Branderhorst.
Helmond, A. H. Martin.	
Hulst, Th. Annaert.	*Vlissingen*, Buchel.
Middelb., J. F. Stades, Apoth.	*Zierikzee*, F. V. la Brand.

Notarishuis te Rotterdam.

HEDEN, DONDERDAG den 15 DECEMBER 1859,

DES MORGENS TEN *TIEN* URE,

AFSLAG VAN:

De HUIZEN, PAKHUIS en OPEN GRONDEN, aan den Goudschen Singel en achter uitkomende aan de Boschlaan. In Trekgeld:

N.º	1	*f* 10700,	N.º	6	*f* 825,	N.º	12	*f* 850,	N.º	17	*f* 750,	N.º	22	*f* 750,
„	2	- 2650.	„	7	- 800.	„	13	- 800,	„	18	- 825,	„	23	- 250.
„	3	- 3000.	„	8	- 425,	„	14	- 800,	„	19	- 225,	„	24	- 1150.
„	4	- 4075,	„	9	- 400,	„	15	- 800,	„	20	- 225,	„	25	- 375,
„	5	- 800,	„	10	- 450,	„	16	- 775,	„	21	- 225,			
													te zamen	*f* 32925.

De ZALF en PILLEN van HOLLOWAY

zijn zonder weêrga in gevallen van ZINKINGEN.

L...... M..., te Monnikendam, was sedert vier jaren onophoudelijk aan Zinkingen onderhevig, welke zoo zeer waren toegenomen, dat hij vier of vijf maanden lang genoodzaakt was het bed te houden, terwijl de Geneesheeren hem ronduit verklaarden dat hij niet moest verwachten ooit weder genezen te worden. Hij zag dus van elk ander Middel af en begon de **Zalf** en **Pillen** van **Holloway** te gebruiken. Deze veroorzaakten eene zoo groote verandering in zijn gestel, dat hij spoedig zijne gewone bezigheden kon hervatten, en nog eenigen tijd daarmede voortgegaan zijnde, herstelde hij geheel, tot ieders verwondering.

Zijn op *franco* aanvraag a contant te bekomen bij den Heer **J. M. VAN RENESSE**, Depôthouder te **'s Gravenhage**; aan het Hoofd-Depôt bij den Heer **J. STRAATMAN**, te **'s Hertogenbosch**; alsmede in *Holloway's Etablissement* te **Londen**, 244, Strand, en te **New-York**, 80, Maiden-Lane.

DOOR HET VERMEERDERD DEBIET ZIJN DE OP NIEUW VERMINDERDE PRIJZEN NU DE VOLGENDE:

DOOSJES PILLEN	van *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6.75, *f* 13.50, *f* 20.50.
POTJES ZALF	„ - 0.80, - 1.85, - 3.00, - 7.05, - 13.85, - 20.95.

GENERAL STEAM-NAVIGATION COMPANY.

ROTTERDAM EN LONDEN.

De Stoom-Schepen vertrekken met Passagiers en Goederen geregeld iederen Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.

DECEMBER 1859.

Zaturdag 17, 's morgens **9** ure.	**Donderdag 22**, 's morgens **10** ure.
Dingsdag 20, „ **8** „	**Zaturdag 24**, „ **10** „

VRACHTEN: Groote Kajuit £ 1.10.—, heen en terug £ 2.5.—.
Voor-Kajuit „ —.17.6, „ „ „ „ 1.6.6.

GEBROEDERS SMITH, *Agenten*.

NIEUWE COURANTEN LEESINRIGTING.

LANGE TORENSTRAAT, wijk 7, nº. 245.

De Ondergeteekende informeert Rotterdams Ingezetenen, dat hij voor het volgende Trimestre weder **Nieuwe Abonnés** aanneemt.

Voortdurend kan men staat maken op eene accurate en solide Bediening.

De

OUDE ROTTERDAMSCHE COURANT

en alle andere Couranten

worden in **alle Wijken** der Stad, van des morgens **7** tot des avonds **9** ure, **bezorgd** en **afgehaald**, zoowel den dag der Uitgave als een dag na Uitgave.

Gelezen Couranten worden naar alle Steden en Dorpen gezonden *franco* per Post.

Prijzen per 3 maanden:

	verzending den 1sten dag.	verzending den 2den dag.
Oude Rotterdamsche Courant ..	*f* 3.—	*f* 2.20
Nieuwe Rotterdamsche Courant	- 4.50	- 3.—
Algemeen Handelsblad	- 5.—	- 3.50
Handels- en Effectenblad	- 4.—	- 3.—
Précurseur	- 8.—	- 5.-

Brieven en Informatien *franco*.

H. W. DUSAULT.

OPENBARE VERKOOPING.

De Notaris *CAZAUX VAN STAPHORST*, residerende te Rotterdam, is voornemens op Dingsdag den 20sten December 1859, des middags ten 12 ure, in het Huis der Notarissen, aan de Gelderschekade te Rotterdam, in het openbaar te Veilen en onmiddellijk daarna aan den meestbiedende of eerstmijnende te Verkoopen:

Het Snelvarend Nederlandsch IJzeren

STOOMSCHIP *ERASMUS*,

liggende te Rotterdam, in de Scheepmakershaven, nabij de Wijnbrugstraat, lang over Dek 34 El 40 Duim, wijd gemiddeld 3 El 43 Duim, hol 1 El 68 Duim, en alzoo gemeten op **129 Ton**, met STOOMWERKTUIG van 45 Paardenkracht en INVENTARIS; breeder bij Aanplakbiljetten omschreven.

Zijnde gemeld Stoomschip laatstelijk gebezigd, ingevolge Concessie, tot het Slepen van Schepen en Vervoer van Goederen en Vee op de Rivieren de *Maas*, *Lek*, *Rhijn*, *IJssel* en *Waal*, vroeger tot Vervoer van Personen en Goederen tusschen *Vreeswijk* en *Rotterdam*.

Nadere informatien zijn intusschen te bekomen ten Kantoren van gemelden Notaris *CAZAUX VAN STAPHORST*, te Rotterdam, en van den Notaris *DE WALL JANSSEN*, te Vianen, alsmede aan Boord van genoemd Stoomschip bij den Kapitein *G. GENIS*.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING,

op de **Hofstad *Holij***, nabij Vlaardingen, op Vrijdag den 23 December 1859, des morgens ten 10 ure, van:

Twee KOEPELS, eene MENAGERIE, een TOREN, een HERMITAGE, een ZONNEWIJZER, BRUGGEN en meer.

180 Stuks zware YPEN BOOMEN, zeer geschikt tot Werkhout.

Onderscheidene, gedeeltelijk gerooid liggende, EIKEN en LINDEN BOOMEN en extra zware en lange POPULIEREN.

Zwaar ESSEN, WILLIGEN, ELSEN en ander HAKHOUT.

Alles weg te ruimen vóór den 31 Maart 1860.

Aanwijzing gedurende 4 dagen vóór de Verkooping, van des morgens 9—12 ure, door den Tuinbaas op *Holij*.

Nader onderrigt te bekomen ten Kantore van den Notaris Mr. *J. H. KNOTTENBELT*, te Vlaardingen.

De Erven **C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA**, te *Groningen*, geven uit:

DE HUISVRIEND;

GEMENGDE LECTUUR

VOOR

BURGERS IN STAD EN LAND,

VERZAMELD DOOR

J. J. A. GOEVERNEUR.

Dit reeds gedurende zeventien jaren gunstig bekende TIJDSCHRIFT wordt uitgegeven in maandelijksche Afleveringen, elk van 2 a 3 vellen druks in dubbele kolommen imperiaal 8vo, zoodat er jaarlijks **26** vellen verschijnen, die te zamen een lijvig Boekdeel uitmaken en door den duidelijken, maar compressen druk den inhoud bevatten van 104 vellen gewoon groot octavo.

De rijke inhoud is verdeeld in Schetsen, Verhalen, Volksoverleveringen enz., in Bijdragen tot Natuur-, Landen- en Volkenkennis, in stukjes ons maatschappelijk, burgerlijk en huiselijk leven betreffende, in kleinere stukjes van gemengden inhoud, in Gedichten en Rijmen. Een beoordeelaar zegt van de **Huisvriend:** „wie eene onderhoudende, afwisselende, nuttige en aangename lectuur verlangt, in een goeden geest geschreven, nu eens ernstig, dan vrolijk, doorgaans in behagelijken stijl, **die schaffe zich den Huisvriend aan.**"

De prijs van den **Huisvriend** is voor iederen Jaargang ***f* 3.**

Men teekent in bij alle Boekhandelaren in dit Rijk, bij wie enkele Afleveringen ter inzage te bekomen zijn.

Inhoud van de 11de Aflevering van den loopenden Jaargang: Meisjesbrieven: **Ottilie Wildermuth** nageschreven door J. J. A. G. — Een goed Huismiddel. — Voorheen en thans. — De Westmans-Eilanden: naar Dr. **G. Hartwig**. — Geweten. — De Meisjes-Verkoop. — Een Woord van **Lessing**. — **IV. Bertrand du Guesclins** wonderlijke Volksverhalen uit Bretagne; naar **Claire von Glümer**. — In 't Gebergte. — Post hoc — ergo propter hoc; of omdat het daarna gebeurt, gebeurt het ook daarom. — Overdragtelijk. — Stonden des heils. — Opmerkingen van een oud man. — Vrijerij en Huwelijk.

Théâtre de Rotterdam.

Direction du Théâtre Royal Français.

MERCREDI 21 DECEMBRE 1859:

LE PARDON DE PLOËRMEL,

Drame lyrique nouveau. Musique de *Meijerbeer*.

On commencera à 6½ heures.

VERTREK der SPOORTREINEN.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam:	7.30, 11.40, 3.30, 6.30.
„ „ alleen n. 's Hage:	9.45 's morg. en 9.35 's av.
„ Amst. naar Rotterdam:	8.30, 11.30, 4.30, 7.30.
„ 's Hage alleen n. Rott.:	8.30. 's morg. en 3.40 's midd.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rott. naar Antwerpen en Breda:	10.15, 3.—.
„ Dordrecht naar Rotterdam:	10.40, 3.20.
„ Breda naar Antwerpen en Rott.:	6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk:	5.20.
„ Antwerpen naar Breda en Rott.:	7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk:	5.25.

Rhijn-Spoorweg.

Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.15, 7.15
Amst.n.Utr.,Rott.,Arnh.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.—, 7.45
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.30, 6.50,—
Utr.n.Rott.6.30.— Utr.n.Amst. 6.45, beide behalve Zondag.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn.
te Rotterdam.

BIJBLAD,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

DONDERDAG 15 December 1859, N⁰. 298.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Dingsdag 13 December.

(*Nader verslag.*)

In deze zitting werden voortgezet en ten einde gebragt de beraadslagingen over het XIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting. (*Departement van Koloniën.*)

De heer *van Lijnden* opende de beraadslaging. Hij wenschte met den Minister een ernstig woord te wisselen over de zaak van de slaven-emancipatie. Dit ernstig woord deed hem des te meer leed, daar de houding van den Minister in de laatste discussie over verschillende koloniale vraagpunten in het algemeen zijne goedkeuring had weggedragen. Wat nu de zaak betreft waarover hij wenschte te spreken, was ook bij hem de belangstelling zeer levendig in de eindelijke afschaffing der slavernij. Hij zag echter dat feit nog in eene onzekere toekomst verschoven en hier herinnerde de spreker in het kort de geschiedenis van deze zaak, waarvan de slotsom was dat nu reeds zes jaren verloopen waren sedert de benoeming der Staatscommissie, circa 2½ jaren sedert de indiening der wet, en meer dan 8 maanden dat de Minister het laatste verslag der Kamer onbeantwoord had gelaten. Vooral wanneer men in overweging nam de woorden, waarmede de Minister zijne Memorie van Toelichting tot het ontwerp op de emancipatie had aangevangen, had men van dien Minister kunnen verwachten alle krachtsinspanning tot voleindiging der taak die hij aanvaard had. Tot zijn leedwezen moest de spreker verklaren dat het antwoord door den Minister thans in de Memorie van Beantwoording gegeven hem teleurstelde. Hij zag daarin onder anderen aangevoerd dat het vorig wetsontwerp ontworpen was in de onderstelling dat emigratie van arbeiders uit tropische gewesten op groote schaal zou kunnen plaats hebben. Spreker had nergens in het ontwerp kunnen bemerken, dat dit de grondslag der voordragt geweest is; alleen werd in de Memorie van Toelichting bij de bespreking van het punt der bank, die emigratie ter sprake gebragt. Overigens zag hij op nieuw dat het het doel van den Minister was 1⁰, om den band der slaven vrij te slaken; 2⁰, om de slaven tot eene waarlijk betere toekomst voor te bereiden, en 3⁰, om de welvaart der kolonie tevens zooveel mogelijk voor verval te behoeden. Spreker wenschte dat de Minister nog een vierde doel zou trachten te bereiken, namelijk om de eigenaars der slaven tevreden te stellen. Bij de vorige discussiën was meermalen gezegd, dat wij verkeerden in een tijdperk van reactie. Hij zou dat woord niet gebruiken; maar hij moest toch zeggen dat, na al hetgeen gebeurd is, spreker vreest dat de Minister terugdeinst voor de toepassing der beginselen, die door hem ten aanzien der emancipatie waren gehuldigd. Steeds had hij voor die emancipatie op den Minister vertrouwd, omdat hij wist dat de Minister diep doordrongen was van het besef dat Christendom en menschelijkheid eischten, dat aan dien toestand een einde gemaakt worde. Thans begon de spreker te vreezen, dat de Minister verkeerde onder den invloed, die hem met schrikbeelden vervulde. Intusschen hoopte hij nog dat de Minister de zaak tot een goed einde zou mogen brengen. Het ministeriële leven is kort en wat te doen was moest niet worden uitgesteld; de Minister had de toekomst niet in zijne handen, en daarom vertrouwde hij dat de Minister met ijver de handen aan het werk zou slaan. Hij vroeg, wanneer de Minister, terugziende op diens eervol leven, zelfvoldoening zou kunnen smaken, indien hij ten aanzien van dit punt slechts zou kunnen zeggen: ik heb steeds belang gesteld in de afschaffing der slavernij, ik heb steeds gehoopt daaraan een einde te maken, ik heb daartoe wetten ingediend en omgewerkt; het was mijn vurige wensch het doel te bereiken, maar het is mij niet mogen gelukken.

De heer *Rochussen, Minister van Koloniën*, verklaarde uitermate gevoelig te zijn voor de vleijende uitspraak van den vorigen spreker, dat hij in het algemeen in den Minister vertrouwen stelde. Het verheugde hem tevens dat de spreker al dadelijk de gewigtige taak der emancipatie ter sprake had gebragt, en de Minister is dan ook dadelijk opgestaan om te dien aanzien de meest geruststellende verklaring te kunnen geven. Het is waar, dat sedert acht maanden het verslag der Kamer onbeantwoord is gebleven, doch de redenen daarvan zijn de volgende: 1⁰. De verwisseling van de landvoogden in de kolonien Suriname en Curaçao. De aftreding van den landvoogd van Suriname is voornamelijk het gevolg geweest daarvan, dat deze omtrent het plan van emancipatie een verschillend gevoelen was toegedaan; de vervanging maakte dus nieuwe raadpleging met het bestuur in de West noodzakelijk. 2.⁰ Is de hoofdreden van de vertraging, dat voor het grootste deel vervallen is de grondslag waarop aanvankelijk het ontwerp was gevestigd. Daarbij was niet enkel op het oog gehouden het slaken van de banden der slavernij, maar ook de verzekering van de toekomst van Suriname. Met dit tweede doel stond in verband het plan van de bank, waaraan verbonden was een plan van immigratie op groote schaal. Toen dat voorstel werd gedaan, bestonden er gegronde redenen om te verwachten, dat zoodanige immigratie van arbeiders uit tropische gewesten zou kunnen plaats hebben. Vooreerst was de uitslag van de genomen proef met Chinesche emigranten nog niet bekend. Ieder had daarvan groote verwachting; doch deze werd gelogenstraft. Gelijk de Minister reeds ten vorigen jare (zitting van 16 december) in het breede had aangetoond. In de tweede plaats had de Minister op het oog gehad Afrikaansche Negers; maar ook dit uitzigt is niet kunnen worden verwezenlijkt. De redenen daarvan wenschte de Min. op dit oogenblik aan de Kamer niet mede te deelen. Intusschen was zooveel zeker, dat van dit punt de emancipatie niet zou afhankelijk worden gemaakt.

Ofschoon dus de hoofdbeginselen van het vorige ontwerp zullen blijven behouden, *moet* echter het voorstel betreffende de bank vervallen. Toen het voorstel gedaan werd om een deel van den losprijs te betalen in actien van de bank, beschouwde het Gouvernement die plaatsing niet alleen heilrijk voor de toekomst der kolonien, maar ook voordeelig voor de eigenaars. Nu echter het uitzigt op de emigratie is vervallen, mag de Regering niet betalen in actien, die thans verlies zouden opleveren. De nieuwe wet is gereed, er behoeft slechts de laatste hand aan geslagen te worden en het zou van den Minister niet afhangen, wanneer niet die wet kort na het reces der Kamer zal worden ingediend. Het drieledig doel door die wet te bereiken, en waarvan de spreker had gewaagd, zou de Minister trachten in het oog te houden; doch hij moet het betwijfelen of het even mogelijk zou zijn de eigenaren der slaven allen tevreden te stellen. De Minister zou zich hierbij moeten bepalen tot zijne overtuiging dat hij eene billijke en regtvaardige regeling heeft voorgesteld; want indien hij de eigenaren allen zou willen bevredigen, dan vreesde de Minister juist, dat hij ten aanzien van dit punt met weinige zelfvoldoening op zijne loopbaan zou moeten terug zien. De Min. hoopte dat zijn ministeriële leven nog zoolang mogt worden verlengd, dat hij deze zaak tot een goed eind zal hebben gebragt, en hij gaf er de verzekering bij dat zijn wensch naar verlenging van dat ministeriële leven voornamelijk was gegrond op zijn vurig verlangen, om bij de daden van zijn openbaar leven ook die van de afschaffing der slavernij te kunnen voegen.

De heer *Elout van Soeterwoude* kon niets voegen bij de goede woorden van den heer van Lynden, maar hij mogt ook niet zeggen volkomen bevredigd te zijn door het antwoord van den Minister. Geen der redenen, noch de verwisseling der Landvoogden, noch de mislukte Chineesche immigratie (vrucht van verkeerde maatregelen in West-Indie), noch het opgeven van de vroeger ontworpen bank (waarin op andere wijs kan worden tegemoet gekomen) kon regtvaardigen een uitstel. Hij hoopte dus dat het uitstel niet langer zij dan tot *spoedig* na het reces, hopende dat dit dan nog uitzigt zou geven op afdoening in dit jaar. De Minister blijve zich zelf gelijk en luistere zelfs niet naar ministeriële omgeving, waar nog liefde voor banden bestaat. Spreker wenscht den Minister voorts te wijzen op eene zinsnede in het Oost-Indisch verslag der Kamer, waaromtrent de Kamer inlichtingen had gevraagd, waarbij de spreker als ter loops opmerkte, dat het hem had toegeschenen dat de Minister over dat vragen naar inlichtingen verstoord was geworden, ofschoon de spreker meende dat de Minister als lid der Kamer er menigmalen toe had medegewerkt om dergelijke inlichtingen van Regerings wege uit te lokken. De bedoelde zinsnede betrof de vrijheid voor het Zendelingswerk, als uitvloeisel van godsdienstvrijheid in het algemeen. De ijselijke gebeurtenissen in Indië, laatst op Borneo, hebben op eene wijze als nooit te voren getoond, hoe Indië het Evangelie behoefde. Dat droevig heden is een gevolg van een onverantwoordelijk verleden, en de zegen in de toekomst is afhankelijk van het *toelaten* dat het Evangelie in Indië gebragt worde. Geene andere werking der Regering wordt verlangd dan de werking op de zedelijkheid en den godsdienstzin van het Europesche element en een behoorlijk welwillend toezigt op het Zendelingswerk. De spreker vraagt ten slotte, of de Minister, om eene andere rigting te keeren die zich tegen het Zendelingswerk verzet, openlijk zijne adhaesie aan de bedoelde zinsnede in het verslag gelieve te geven. Ook Nederland zou hem daarvoor dankbaar zijn.

De heer *de Poorter* verklaarde zijne stem aan hoofdstuk X te hebben gegeven, ook met het oog op de Koloniën en op de teekenen des tijds in Europa, die z. i. niet gunstig zijn. Hij had den Minister van Koloniën gisteren den geheelen dag zien zitten naast den Minister van Oorlog, en hij putte daaruit het bewijs dat die Ministers homogeen waren. Dit deed hem genoegen, want inderdaad moest tusschen de legers van Nederland en van Indië een naauw verband bestaan. Op den Minister van Koloniën rusten zwaarwigtige pligten; zij waren hem best toevertrouwd, en daarom zou hij ook stemmen voor de begrooting. Van het beheer der koloniën hing het zijn en niet zijn af van onze goede finantiën en hij hoopte derhalve dat de Minister nog eene reeks van jaren tot nut van het Vaderland aan het hoofd van het Departement moge blijven. Met het oog op de spoorwegwetten wenschte de spreker bij deze gelegenheid den Minister te vragen of hij aan de Kamer de verzekering kon geven dat de koloniale baten voortdurend zullen blijven vloeijen, zoodat wij aan de aangegane finantiële verpligtingen zouden kunnen voldoen. Indien de Minister zwarigheid maakte die vraag te beantwoorden, dan zou hij den Minister daarvoor des te hooger schatten, omdat Staatsbeleid bij den spreker hooger stond dan bevrediging van nieuwsgierigheid. Ten slotte vroeg de spreker of de Minister ook in staat zou zijn eenige inlichtingen te geven omtrent de katoennijverheid die aan de Kust van Guinea was ontstaan.

De heer *de Kempenaer* bragt de wijze van procedure ter sprake in de kolonie Suriname en de ligtvaardige wijs, waarop door de regterlijke magt aldaar wordt beslist over belangen en regten van in het gevoerde geding niet eens genoemde personen, en de grove, schier ongeloofelijke misbruiken aan het administrateurschap klevende. Spreker schetste de gebreken van het hypotheken-stelsel in de kolonie, dat er thans wordt verdrongen door een vicieus systeem van preferentien en privilegien. Spreker drong dan ook aan op de invoering zoo spoedig mogelijk van eene nieuwe wetgeving in de W. I. koloniën ten gevolge van den arbeid der in 1852 ingestelde Staatscommissie. Met leedwezen had de spreker opgemerkt het antwoord, dat de Minister ten aanzien van dit punt had gegeven in de Memorie van Beantwoording. Het scheen hem toe dat de Minister, in der tijd een uiterst fijn diplomaat, van het talent van Talleyrand nog niets verloren had, want dat de Minister wel vele woorden gebezigd maar weinig gezegd had. Het kwam hem toch voor, dat de Minister eigenlijk had bedoeld: de arbeid der commissie is gereed, maar ik heb nog geen tijd gehad om dien te onderzoeken. Spreker meende dat zoodanig onderzoek van den Minister van Koloniën niet kon worden gevorderd, en dat deze zich moest onderwerpen aan het oordeel van deskundigen. Hij hoopte dan ook dat de Minister dadelijk zou overgaan tot de invoering der nieuwe wetgeving, ook omdat zij strekken zou in het belang der emancipatie, daar, indien het geld daartoe werd gegeven, het ook wenschelijk ware, dat men wete, wie regtmatig aanspraak op die gelden had.

De heer *Rochussen, Minister van Koloniën*, stelde op den voorgrond, dat hij geene aanspraak maakte op eene vergelijking met den grooten Talleyrand, op wiens rekening overigens nog al veel werd gesteld; o. a. het gezegde: „la parole est donnée à l'homme pour masquer sa pensée" en de Minister wenschte te verklaren dat hij noch mondeling noch schriftelijk ooit woorden had gebezigd, om denkbeelden te maskeeren. Dat men bij een antwoord voorzigtig is, dat men zich niet liet wegslepen door beloften, dit was slechts eene voorzigtige diplomatie. Wat overigens het door den heer de Kempenaer besprokene onderwerp betreft, moest de Minister erkennen dat het dringend regeling vorderde; maar er waren nog vele andere zaken die dringende regeling eischten, zoo als de afschaffing der slavernij, de voorziening in de militaire strijdkrachten van Indië, de wet op de comptabiliteit, de regeling der suiker-cultuur enz. Hij herinnerde in de *Revue des deux Mondes* eens gelezen te hebben van een *Ministre des deux mondes*, en inderdaad, dit was de Minister van Koloniën hier te Lande. In Engeland was voor O. I. en W. I. een afzonderlijk Ministerie, en een Minister voor O. I. werd daar nog bijgestaan door 24 mannen; daar was de Souverein geen koopman, geen planter, geen fabrikant; men heeft er noch cultuurstelsel noch batig saldo. En nu moest de Minister zeggen, dat bij den overvloed van zooveel groote belangen, die allen dringend regeling vorderden, onmogelijk alles in een kort tijdsbestek kon geregeld worden. De wet op de emancipatie was gereed, en de wetgeving voor Suriname was op dit oogenblik in overweging. De Minister twijfelde of de arbeid der commissie van dien aard was, dat deze voetstoots zou kunnen worden ingevoerd; dit was nu een punt van onderzoek, en zoo spoedig immer doenlijk zou getracht worden deze gewigtige zaak tot eene beslissing te brengen. — Na het antwoord aan den heer van Lijnden, zou de Minister den heer Elout niet nader beantwoorden betrekkelijk de emancipatie, doch alleen opmerken, dat de inlevering van wetten niet alleen afhangt van den Minister, maar dat hij anders de verzekering wil geven, dat dit zal geschieden den dag na het weder bijeenkomen van de Kamer. Betrekkelijk de verspreiding van het Christendom in Indië, antwoordde de Minister dat die zaak in de eerste plaats beheerscht wordt door art. 123 van het Regeringsreglement, en in de tweede plaats dat de Regering ten aanzien van de inlandsche bevolking en Vorsten eerlijk moest zijn. In verschillende contracten was bepaald dat de Compagnie geen inbreuk zou maken op, en eerbiedigen zou de godsdienstige begrippen der bevolking. In de derde plaats kon de Minister de verlangde vrijheid niet geven uit een staatkundig oogpunt, met het oog op de laatste gebeurtenissen op Borneo en de zendelingen die als slagtoffers van het fanatismus zijn gevallen. De Minister legde hier de verklaring af, dat voor zoo verre hem was bekend, die zendelingen geen aanstoot gegeven hadden; in vroegere jaren had hij zelf ze bezocht en met bewondering hunne eerwaardige en onvermoeide pogingen tot het stichten van velerlei nut gadegeslagen. Maar met de recente voorbeelden voor oogen, moest de Regering voorzigtig zijn, om niet te schaden de latere uitbreiding van het Christendom en te voorkomen dat op nieuw slagtoffers vielen. Het oordeel van den Hindou, door den spreker aangehaald, kon de Minister niet aannemen; want hij zou willen hebben het oordeel van den Mohammedaan. In Britsch Indië waren duizende Hindous overgegaan tot het Christendom, maar geen enkele Mohammedaan. De spreker wist dat de Regering tot het doel wil medewerken, waar het geldt Heidensche volken, zoo als de Alfoeren, de Daijakkers, de Batakkers; doch tegenover de Mohammedanen moest men voorzigtig zijn en dubbel voorzigtig, wanneer wij zien, dat van de Straat van Gibraltar tot de Straat Torres toe de Mohammedaansche bevolking, zoo al niet in opstand, dan toch in gisting is. Ook de Minister geloofde dat eenmaal het kruis overal de halve maan zou vervangen; maar *wanneer* dit geschieden zou, was eene vraag die alleen de toekomst kon bebeantwoorden. — De Min. beantwoordde nu nog de opmerking van den heer Elout, dat die Minister vroeger zelf zou hebben medegewerkt tot het vragen van inlichtingen op de jaarlijksche Regerings-verslagen. De Min. herinnerde zich niet dit ooit te hebben gedaan. Integendeel, zoowel in den boezem van commissien als in de Kamer zelve, had de Minister, zelfs toen eenmaal een ander Minister op het punt stond aan dien aandrang toe te geven, verklaard zulks niet goed te keuren. Steeds had hij beweerd, en de Minister beweerde het nog, dat de Grondwet den Koning de verpligting oplegde om een jaarlijks verslag te leveren over den toestand der koloniën, maar dat hij nergens kon zien dat dit verslag later tot discussie aanleiding kon geven. Daarbij lette de Minister steeds op het voorbeeld van Engeland, waar het getal rapporten, verslagen, bluebooks oneindig is, die alleen tot inlichting der leden worden uitgegeven, doch waar er nooit aan gedacht wordt om daarover eene discussie te openen. Ook verleden jaar had de Minister dergelijke poging van de Kamer willen weerhouden; doch bij de afwezigheid van vele leden en daar het uur van vertrek geslagen was, mogt hem dit niet gelukken. De Kamer heeft gepersisteerd, en wat hij, zonder Minister te zijn, door de Kamer heeft zien beamen, heeft hij als Min. zonder succes verdedigd.

De heer *Schimmelpenninck*, die met groote belangstelling de jongste discussien over het koloniaal batig slot gevolgd had, en van meening is geweest, dat de uitkomst van die debatten het pleit heeft beslist omtrent de beginselen, die verder in het bestuur der Kolonien zullen worden gevolgd, moest nu verklaren dat hij met groot genoegen over het algemeen de houding had gezien die door de Regering was aangenomen, en met niet minder genoegen het antwoord had vernomen van den Minister betrekkelijk den stand van de slaven-emancipatie. Hij verklaarde de houding der Regering ten hoogste te waarderen en hij verheugde zich op dit oogenblik van zijne goedkeuring een openlijk blijk te mogen geven. Het kwam hem voor dat nu de groote punten van koloniale politiek zijn beslist. Hij beschouwde ditmaal de stemming over deze begrooting als een votum van vertrouwen in den Minister van Kolonien en hij wenschte dat als zoodanig zijne stem voor de begrooting zou worden aangemerkt.

De heer *Thorbecke* wist niet of hij den indruk zou schetsen dien de discussien over het koloniaal batig slot bij hem hadden te weeg gebragt. Moest hij dien indruk schetsen, hij zou zeggen dat het was eene ebbe en een vloed; eene beweging waarbij men een pas vooruitgaat en drie terugliep. De Minister wist hoezeer de spreker de zelfstandigheid in een Gouvernement vereerde en hij liep dus geen gevaar door den Minister verkeerd te worden verstaan. De spreker wenschte vier punten te behandelen. Onder die punten zou hij niet begrijpen de vermenging van de taak des Ministers met de taak van den Gouverneur-Generaal. Ook nu nog heeft hij de overtuiging, dat wanneer het Ministerie van Kolonien, het opperbestuur, waarvan de taak bovenal moet zijn regeling, de Regering in Indië, maakt tot een bureau van dat Ministerie, de zaken die regeling eischen, gelijk zulks door den Minister straks was erkend, noodzakelijk moeten lijden.

1.° Regeling bij de wet. Heeft men bij den Minister kunnen opmerken zekeren schrik voor de wet? Zoo ja, dan is het, wat bij dezen Minister het minst kon worden verwacht. De Minister toonde eerst eenigen haast, of om liever te zeggen ijver. Onderscheidene wetten droeg hij voor betreffende de emancipatie in West-Indië, de comptabiliteit; zelfs de emancipatie in Oost-Indië, waarvan vele leden regeling bij de wet niet noodig achtten, en zelfs beloofde de Minister regeling van de drukpers bij de wet. De indruk van de discussien was omtrent dit punt bij den spreker geweest, dat op den ijver verflaauwing is gevolgd. De regeling der comptabiliteit is uitgesteld; van de drukperswet verneemt men niets meer. Andere onderwerpen zijn er, waarvan de regeling bij de wet noodzakelijk wordt geacht, doch de Minister scheen te zeggen, dat die onderwerpen niet door de Kamer kunnen worden beoordeeld. De spreker vroeg, wanneer de Vergadering die zaken niet beoordeelen kan, zou de Minister dan alleen die kunnen beoordeelen?

2.⁰ De taak der Vertegenwoordiging. De Minister scheen de kolonien voor de inzage en kennisneming van de Vertegenwoordiging min of meer te willen sluiten. Die taak, en de spreker voegde er bij dat regt, waarvan hij voor zich geen plan had het minste te laten varen, was allezins nuttig in het belang der zaak. Kennisneming en discussien in de Kamer zullen den band tusschen kolonien en het Moederland meer versterken, dan het geld dat wij van daar ontvangen. Ten aanzien van Java waren twee gevaarlijke raadslieden: de officiële waarheid en eigenwaan. Wanneer een van die raadslieden verkeerde voorstellingen ten gevolge had, waar zouden deze beter worden opgelost, dan in openbare discussie?

3.⁰ De Minister scheen de waarborgen voor goede benoemingen ter zijde te stellen. De Minister wist beter dan de spreker, waaruit de instelling van het zoogenaamde radicaal was ontsprongen. Indien de spreker zich niet bedroog, was de oorsprong deze: In vroegere jaren beschikte een hooggeplaatst persoon over aanzienlijke betrekkingen bij wijze van gunst; om dat tegen te houden heeft men het radicaal ingesteld en nu kwam het den spreker voor dat de Minister een dergelijken waarborg voor goede benoemingen scheen ter zijde te stellen.

4.⁰ Het woord dat hij met betrekking tot Java voor het eerst noemde: *vrije arbeid*. Tot dusver had hij zich steeds onthouden over die zaak te spreken. Sedert jaren kwam in de Vergadering en daar buiten vrije arbeid voor als natuurlijke ontwikkeling en als zoodanig opgenomen in de wet. Hetgeen dus kon worden verwacht van de zijde van het Gouvernement, was niet *invoering* van den vrijen arbeid, maar dat het in acht nam het *laissez faire*, dat het niet stuitte de ontwikkeling. Nu scheen de Minister wel te deelen in de meening van hen die den vrijen arbeid aanmerkten als valschen schijn, als bedrog, als eene mystificatie. Hoe dat overeen te brengen met het stelsel van natuurlijke en wettige ontwikkeling? De spreker herinnert hier aan een brief van den heer Baud (dezer dagen medegedeeld door den heer Elout), waarin bevestigd werd hetgeen die Staatsman meermalen in de Vergadering had gezegd, namelijk dat de toestand van *onvrijen* arbeid moest beschouwd worden als een onnatuurlijken toestand, als een gevolg van dwang, dien wij uit finantiëlen nood moesten opleggen. Wanneer nu de Min. schijnt te deelen in het denkbeeld van hen die aan vrijen arbeid niet hechten, die hem beschouwen als eene valsche toepassing van Westersche denkbeelden, wat zou dan het gevolg zijn? En hier kwam de spreker terug op het gezag van de officiële waarheid op Java. Het viel niet te betwijfelen of dáár was waarheid, hetgeen de hooggeplaatste wilde dat waarheid was. De meening van den Minister zou dus op Java de onderdrukking van den vrijen arbeid ten gevolge hebben.

Het zou den spreker aangenaam zijn, wanneer de Minister aanleiding vond tot eenige verklaring. Hij heeft niet gebezigd en denkt ook niet te bezigen, vooral ten aanzien van den Minister, het woord of begrip, in welken zin ook genomen, van reactie. Hij meende zich te mogen vleijen dat hij den Minister steeds zou zien op de baan die zijn natuurlijke weg was, op de baan van vooruitgang.

De heer *van Hall* herinnerde dat aan den wensch der Kamer was voldaan. De discussien over het batig slot waren gehouden vóór de behandeling van de begrooting, opdat bij de stemming over die begrooting blijken mogt van de mate van vertrouwen die in den Minister werd gesteld. De Kamer was dus genaderd tot het oogenblik om hare conclusie te nemen, en nu de heer Thorbecke van zijne zijde den indruk had medegedeeld, dien de gevoerde discussien op hem gehad hebben, achtte de spreker zich verpligt, ook *zijne* indrukken mede te deelen. Hij mogt niet ontveinzen dat die indruk gunstig was. Hij zou niet in het breede de gronden opgeven waarop dat oordeel steunde, maar zich alleen bepalen tot die punten, welke de heer Thorbecke had aangeroerd, juist om den schijn weg te nemen, die op die punten door den spreker geworpen was. Hij erkende zeer gaarne dat de Minister bij zijn optreden een grooten ijver aan den dag had gelegd. Wie zou dat niet prijzen? Maar hij had niet opgemerkt dat die ijver verflaauwd was. Slechts omtrent een hoofpunt, de suikercontracten, had de Minister zich tegen regeling bij de wet verklaard. Ten aanzien van alle andere punten had de Minister duidelijk de redenen opgegeven, waarom voorloopig de verdere behandeling was gestaakt. — In de tweede plaats heeft spreker niet kunnen vinden dat de Minister de kolonien voor de Vertegenwoordiging heeft willen sluiten. Eene vierdaagsche discussie heeft het tegendeel bewezen. Hij was het niet eens met den vorigen spreker dat die discussien zouden zijn een sterker band dan het geld. Spreker geloofde dat de geldkwestie in Nederland de hoofdzaak was. Hij wist dat dit een materieel denkbeeld was, dat de uiting van dat denkbeeld prêteerde tot ironie en satyre; maar het was niet minder eene waarheid. Daarom wilde hij echter niet uitsluiting van de Kamer, en dat de Minister dat zou willen, had hij niet kunnen zien. Hij heeft zelfs gevonden dat de Minister zeer diep in koloniale zaken heeft laten zien; maar hij juichte het toe dat de Minister discussien stuitte, wanneer het kwestien gold, die Java in beroering konden brengen of daar kwaden indruk nalaten. — Het derde punt had de spreker niet regt begrepen. Er was geen Minister ter wereld, die zich zou kunnen beroemen onfeilbare benoemingen te doen; en nu was het geheel iets anders, wanneer men den Minister misschien eene enkele ongelukkige benoeming ten laste legde, dan wanneer men in het algemeen beweerde dat de Minister de waarborgen voor goede benoemingen ter zijde stelde. — Ten vierde, het punt van den vrijen arbeid. In een opzigt deed het den spreker leed dat de heer Thorbecke niet in het fond der zaak getreden was. Hij had anders gaarne daarover met hem een lans willen breken. Als nalezing op zijn vorig discours over den vrijen arbeid, wilde hij enkel nog zeggen, dat een beroemd schrijver (de verslaggever heeft den naam niet kunnen hooren) verklaart, dat de gedwongen arbeid, mits er geen onregt en onbillijkheid gepleegd werd, eene allezins goede manier van handelen was; terwijl de spreker ten overvloede nog eens moest herinneren dat de heer van Twist ten vorigen jare nog heeft verklaard, dat gedwongen arbeid de beste belasting is voor den Javaan. Nu zeide de heer Thorbecke, *laissez faire*, en hoezeer spreker was een voorstander van den gedwongen arbeid, kon hij die meening ten volle beamen. Maar men moest dat stelsel niet verkeerd gebruiken; men moest dat *laissez faire* niet willen hebben toegepast op ambtenaren, die bij de wet verpligt waren het gedwongen stelsel te handhaven. Dan, zeide de spreker, geen *laissez faire*; dan mag niet worden afgebroken wat door de wet bevestigd is; en nu had de spreker uit den mond van den Minister van Kolonien niets vernomen, dat sprekers meening over de wijze van *laissez faire* zou weerspreken. Spreker eindigde met als zijne conclusie mede te deelen, dat de discussien hem aan de hand gegeven hadden de mate van vertrouwen die hij aan den Minister behoorde te schenken; die mate was, dat hij den Minister volkomen vertrouwde en dat hij met deze gevoelens voor zijne begrooting stemmen zou.

De heer *van Eck* verklaarde zijne stem aan deze begrooting niet te kunnen geven, aangezien de beraadslagingen over het koloniaal batig slot hem niet voldaan hadden. Zijne bezwaren waren hoofdzakelijk van constitutionelen aard.

De heer *Hoffmann* wenscht slechts een enkel woord te zeggen. Het geluk viel hem zelden te beurt om met den vorigen spreker geheel homogeen te zijn, en daarom wenschte hij te verklaren waarom hij thans voor de begrooting stemmen zou. Het vorig jaar was zijn vertrouwen op het bestuur van dezen Minister geschokt. Maar dit jaar heeft de Minister eene zoo zelfstandige houding aangenomen, dat hij, zoolang de Minister diezelfde positie zal blijven handhaven, hem zijn vertrouwen schenken en voor zijne begrooting stemmen zal.

De heer *Sloet tot Oldhuis* betreurde het dat de Borneosche Maatschappij niet tot stand is gekomen. Die Maatschappij toch zou hebben ingewijd eene nieuwe politiek voor onze buitenbezittingen. Door de ziekte

van den heer van Vlissingen was de Maatschappij in zoodanigen toestand geraakt, dat aan de Regering wel niets anders overbleef, dan om de concessie, die eenmaal verlengd was, in te trekken, en wel om niet te beletten dat in het vervolg niet alle dergelijke ondernemingen tot stand kwamen. Het was echter de vurige wensch van den spreker dat, wanneer andere dergelijke ondernemingen mogten worden op touw gezet, zij dan dezelfde ondersteuning mogten vinden als aanvankelijk aan de geprojecteerde Maatschappij was toegezegd. Hij hoopte dit te meer, daar de gebeurtenissen te Banjermassing het bewijs leverden dat het Nederl. element tegen het Maleisch versterkt moest worden. Onbewust of de spreker nog meermalen in deze Vergadering de groote koloniale belangen bespreken zou, die hem steeds ter harte zijn gegaan, moest hij terugkomen op eene grieve die hij tegen het koloniaal bestuur had. Hij had altijd begrepen, dat men eene begrooting kon afstemmen om redenen buiten die begrooting gelegen. Zonder dat beginsel, begreep hij het constitutionele stelsel niet. Dat stelsel zou anders in zijn laatste stadium zich aan zelfmoord schuldig maken. Wie toch zou bij vb. aan een Polignac gelden toestaan om daarmede de vrijheid te onderdrukken. Dit beginsel was dus bij hem in den constitutionelen regeringsvorm den *ultima ratio*. Mag men dus om hoogere politieke redenen van staat een budget afstemmen, dan mag men ook een budget, dat zijne goedkeuring niet wegdraagt, op politieke gronden goedkeuren. Nu had hij tegen deze begrooting geene bezwaren, maar wel een bezwaar in het besluit van 1854, betrekkelijk de archieven. Tot zijn leedwezen was dit besluit in stand gehouden; te meer omdat de Minister hem en andere leden der Vergadering de verzekering had gegeven, dat hij dat besluit zou herzien. Het staatsbelang vorderde ook die herziening. Meer dan iemand was hij een vijand van onregtmatige openbaarmaking. Maar het besluit van 1854 was valscher dan alle valschheid waarvan men ooit een denkbeeld had kunnen maken. Hij hoopte dus dat de Minister aan zijne belofte getrouw zou zijn. Hij zou in afwachting daarvan voor deze begrooting stemmen, omdat het Staatsbelang eischte dezen Minister te ondersteunen, opdat er niet eene groote leemte ontstond, waartusschen men eene politieke wigge zou steken, om het geheele Ministerie te ontwrichten.

De heer *van Wintershoven*, die niet gewoon was over koloniale zaken het woord te voeren, wenschte evenwel ten aanzien van de emancipatie der slaven zijne denkbeelden mede te deelen, omdat dit punt hen zeer ter harte ging en hij van meening verschilde met de leden die daarover het woord gevoerd hadden. Hij geloofde niet dat men het slaken van de banden der slavernij afhankelijk moest stellen van het overigens loffelijke denkbeeld om de toekomst der kolonien te verzekeren. Hij zag daarin een middel om de afschaffing der slavernij *ad calendas graecas* te verschuiven. Het scheen hem onmogelijk toe om de gevolgen dier afschaffing met eenige zekerheid te berekenen, en daarom opperde hij het denkbeeld om dadelijk over te gaan tot die onbeperkte afschaffing, waarnaar allen verlangden, en hij gaf daarom den Minister in overweging om een besluit van twee artikelen te nemen. Bij het eerste bepale men, dat de slavernij zes maanden na de afkondiging van het besluit zal zijn opgeheven; en bij het tweede, dat de wet later in billijkheid de schadevergoeding regelen zal. Tot uitvoering van die wet zoude men tevens een krachtig energiek man, dien men *carte blanche* geve, voorzien van een behoorlijke magt en zelfs van de volmagt om, ter nadere verrekening, in al de eerste behoeften der afschaffing te voorzien.

De heer *van Hoëvell* verklaarde weinig lust te gevoelen om thans op nieuw in discussie te treden over koloniale belangen. Hij geloofde ook niet dat het mogelijk zou zijn. Het gaat met discussien als met de vriendschap; het moet van beide zijden komen. Als de een lust heeft en de ander niet antwoordt, dan houdt discussie op, en dit zou hier het geval zijn, wanneer de Minister in gelijke stemming verkeert als bij het koloniaal batig slot. Die Minister had toen wel veel gesproken, maar zeer weinig geantwoord. Spreker geloofde met den heer Thorbecke, dat er bij dezen Minister was ebbe en vloed. Er was nu ebbe en spreker zou wachten totdat de vloed weer kwam. Dat er ebbe was, bewees de heer Hoffmann. Verleden jaar was er vloed, en toen stelde die spreker geen vertrouwen in den Minister; het is nu ebbe, en daarom vertrouwt hem die spreker thans. Wij verkeerden, volgens den spreker, in geheel anderen toestand dan toen de Minister de portefeuille aanvaardde. Van dien Minister had hij toch groote verwachting, en hij zou dit in een paar punten aanwijzen.

De Minister was even voor de aanvaarding der portefeuille president geweest van eene belangrijke Staats-Commissie, die rapport had uitgebragt over den toestand onzer buiten bezittingen. Dat rapport was vol heldere denkbeelden, vol liberale beginselen en vol groote plannen. Kort daarna werd eene concessie tot exploitatie van een deel van Borneo op zeer groote schaal toegekend, en thans wordt de aanvrage tot verlenging van den gestelden termijn, eene aanvrage die geschied is om gewigtige, zeer aannemelijke redenen, en die niet alleen ontleend zijn aan de redenen door den heer Sloet aangevoerd, maar ook aan den oorlogstoestand waarin Europa verkeerd heeft, thans wordt die aanvrage geweigerd en de concessie ingetrokken. De bijzonderheden waren den spreker niet alle bekend; maar men heeft hem medegedeeld dat het plan was om de concessie, die op zeer groote schaal was ingerigt, in te krimpen, en ook dat is afgewezen. Hij wenschte geen oordeel uit te spreken over de waarde der concessie die verleend was; maar dit was zeker, dat de Minister met het plan zeer was ingenomen, en hoe was het nu mogelijk, dat een jaar later de Minister die concessie intrekt?

Het programma van het Ministerie bevatte zeer veel smakelijks, o. a. werden daarin beloofd twee wetsontwerpen over twee onderwerpen, waarin de spreker sedert jaren het levendigste belang had gesteld, namelijk de emancipatie der slaven en de Indische comptabiliteit. Er werd beloofd dat men ten spoedigste voor die onderwerpen wetten zou ontvangen. Heeft men aan die belofte voldaan? Spreker antwoordde neen. De Minister zegt ja, omdat hij ontwerpen heeft ingediend. Maar het was de Kamer om twee *wetten* te doen, en de Minister houdt niet alleen die ontwerpen terug, maar hij voert thans zelfs strijd tegen zijn eigen ontwerp op de comptabiliteit. Hij reageert tegen zijn eigen werk; dat is nieuws; dat is werkelijk ebbe en vloed.

Wat de emancipatie betreft, hadden de leden, die dezen ochtend het woord gevoerd hebben, sedert jaren op die zaak aangedrongen met veel welwillendheid; zij hebben steeds het budget aangenomen en altijd op de beloften der Ministers vertrouwd. Wat heeft dit vertrouwen hen gebaat? Spreker heeft niet zoo gehandeld. Het niet tot stand komen van die wet was altijd de reden geweest waarom hij tegen de begrooting had gestemd. Nu zegt men, dat tegenstemmen ook niet gebaat heeft, maar spreker antwoordde, wanneer de meerderheid der Kamer gehandeld had als hij, dat het dan wel gebaat zou hebben. Hoe het zij, het verwonderde hem dat die sprekers protestatien van vertrouwen hebben gegeven. Hij voor zich spreekt van geen vertrouwen of van geen wantrouwen, doch die twee redenen gelden nog en dwingen hem helaas om, tegen zijn zin, zijne stem aan de begrooting te weigeren.

Wanneer het programma van het Ministerie gelegd werd naast de Memorie van Beantwoording op het batig slot, dan moest de spreker vragen of het dezelfde man is die deze twee stukken heeft geschreven; en wanneer men de discussien van verleden jaar vergeleek met die onlangs gehouden werden, dan moest hij vragen of het wel dezelfde Minister is, die toen het woord voerde? Hij zou slechts op een paar punten wijzen. Verleden jaar werd over de suikercultuurcontracten gesproken; met de meeste welwillendheid verklaarde de Minister toen niet afkeerig te zijn om te doen wat de spreker verlangd had; thans had men eene barsche afwijzing ontvangen, op grond dat het zou zijn eene ingrijping in het bestuur van Indië. Betrekkelijk het radikaalstelsel stemde de Minister verleden jaar bijna in alles overeen met den spreker, en werd medegedeeld dat de Minister reeds bezig was eene verandering in dit stelsel te maken. Thans echter worden de waarborgen voor goede benoemingen weggenomen. Spreker zou dus op dit oogenblik niet treden in eene discussie over koloniale belangen; hij zou daartoe een gunstiger tijd afwachten, die, naar hij zich vleide, spoedig zou komen. Hierop maakte hij echter eene uitzondering. De Minister had hem beloofd nader te zullen mededeelen, wat deze plan had te doen met de rapporten, ontvangen betrekkelijk de eerste Bonische expeditie, en de spreker nam nu de vrijheid den Minister te vragen, of hij te dien aanzien reeds eenig besluit genomen had.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, wenschte bij de poging, die hij wilde doen om al hetgeen was aangevoerd, te beantwoorden, in de eerste plaats op bepaalde punten te repliceeren.

a. De Bonische expeditie. De toezegging, die de Minister daaromtrent had gedaan, was hij bereid te vervullen. De heer Thorbecke had er op gewezen, dat de rampen bij de eerste Bonische expeditie in het algemeen een grooten indruk hadden gemaakt, en dat de Regering schijnbaar onder de verdenking lag, daartoe te hebben bijgedragen, door gebrek aan voorzorg voor de vertrekkende troepen, zoowel gezonden als zieken. De Minister had thans de rapporten gelezen. De handelingen van den toenmaligen ambtenaar zijn niet alleen bevestigd door zijn opvolger, maar ook door den intendant te Celebes. De lezing dier stukken had den Minister volkomen overtuigd, dat er verstrekt is geworden, zooveel als er bij elk regement is bepaald, en dat bovendien nog gezorgd was voor meer dan de behoeften en zelfs voor nog aangename zaken; zoodat voedsel en kleeding voor zieken en gezonden niets te wenschen overliet. Wanneer de Kamer het verlangde, was de Minister bereid, die stukken ter tafel van den Voorzitter neder te leggen. Wat de leiding der expeditie betreft, deze was voor verschillende beoordeelingen vatbaar, en het was een onderwerp dat niet met cijfers was uit te maken.

b. De Katoenplantaadjes aan de Kust van Guinea. De Minister had met genoegen gezien, dat een officier van gezondheid zoodanige plantaadjes had aangelegd; hij geloofde echter niet dat daarvoor ondersteuning was aangevraagd; indien dit geschiedde, zou de beslissing afhangen van den aard der gevraagde ondersteuning.

c. Het Koloniaal batig slot. De Minister kon uit den aard der zaak niet de stellige verzekering geven, welke door den heer de Poorter was gevraagd. De Minister kon echter wel zeggen, dat naar zijne meening gerustelijk de uitgaven konden worden gedaan, waartoe besloten was. Reeds 7 a 8 jaren geleden had de Minister als zijne meening te kennen gegeven, dat men, mits met een voorzigtig en goed bestuur, nog lang zou kunnen rekenen op het batig slot, hetwelk toen reeds de heer van Hoëvell betwijfelde dat het volgende jaar aanwezig zou zijn. Diezelfde mate van vertrouwen bezat echter de Minister niet meer. Hij had echter ook geen wantrouwen. Veel hing af van omstandigheden buiten ons, doch ook veel van omstandigheden in ons zelve, van de wijze waarop het bestuur der Kolonien zal worden en zal *kunnen* worden gevoerd.

De Minister ging daarop over tot de aanwijzing van het standpunt der discussie. De heer Schimmelpenninck had eenige woorden uitgesproken, die voor den Minister zeer vleijend waren. De spreker had gezegd, dat hij vertrouwen had op dezen Minister en daarom voor zijne begrooting zou stemmen. Hetzelfde is gezegd door den heer van Hall. Als mensch en als Minister moest hij daarop grooten prijs stellen en hartelijk wenschen dat de meerderheid der Kamer in dat gevoelen deelen moge. De Minister zeide de *meerderheid*, want het was al dadelijk gebleken, dat die verklaringen omtrent een votum van vertrouwen vele bedenkingen hebben uitgelokt, om te betoogen waarom dat vertrouwen niet verdiend zou zijn. De Minister zou nu trachten die bedenkingen te wederleggen, en ofschoon hij geene hoop had den heer van Eck tot een ander gevoelen te brengen, wanhoopte hij niet den heer van Hoëvell nog te zien voorstemmen, daar deze toch verklaard had, slechts met leedwezen te zullen tegenstemmen. De Minister wilde niet ontkennen, dat hij een votum van vertrouwen verlangde, om hem kracht te geven in de tegenwoordige gewigtige tijdsomstandigheden. Dat votum van vertrouwen was door den Minister niet ter sprake gebragt, maar nu het eenmaal is ter sprake gekomen, wenschte de Minister de kwestie ook op dat terrein te zien beslist.

Door den heer Thorbecke waren behandeld vier punten: 1^0, des Ministers schrik voor de wet. Er was gewezen op het groot aantal wetten door den Minister ingediend, maar het zijn altijd geweest twee wetten, emancipatie en comptabiliteit. Geene andere zijn ingediend, en de Minister herinnerde zich niet, dat hij ooit van andere wetten gesproken had. De Grondwet zeide wel, dat andere wetten kunnen worden vastgesteld, indien de behoefte dáaraan blijkt te bestaan, maar zeker is het dat daarbij niet wordt bedoeld om in dringend opkomende behoeften te voorzien. Het hooren van den Gouverneur-Generaal, van den Raad van Indië, van den Raad van State, het sectie-onderzoek, voorloopige verslagen, memorie van beantwoording, debatten: dat alles zijn zeker geene middelen om spoedig te doen handelen. De Minister moest dus herhalen, dat hij niet wist immer aanleiding gegeven te hebben, om van hem het voorstellen van vele wetten te verwachten. — In de tweede plaats de inmenging der Kamer. De Minister had nimmer ontkend de grondwettige regten der Kamer; hij had alleen gesproken van *overdreven* inmenging, en alles wat overdreven werd, verloor aan waarde. Nimmer had de Minister geweigerd de Kamer te antwoorden, behalve hetgeen Staatsbelang en Staatszekerheid hem verbood te zeggen; en inderdaad zijn er punten die voor beantwoording niet vatbaar zijn. De Minister volgde overigens het voorbeeld van den heer Thorbecke zelf, die, toen hij aan het hoofd van een Departement stond, en toen hem in de Eerste Kamer, op 8 april 1850, eene vraag gedaan werd betrekkelijk de benoeming van een burgemeester, zeer teregt antwoordde: „men kan vragen doen over de *regels* der benoeming, „maar niet over *de toepassing;* de Kamer zou anders „worden een collegie van bestuur." Dit waren de eigen woorden van den heer Thorbecke. De Minister resumeerde dus dat hij alleen van overdreven inmenging had gesproken. De heer Thorbecke had ook gezegd dat de officiële waarheid zelden waar was, de Minister wist niet of de in-officiële waarheid zoo veel vertrouwen verdiende. Nog dezer dagen zijn ontrustende berigten uit Batavia medegedeeld en heden ontving de Minister eene officiële waarheid, dat er niets bijzonders was voorgevallen. En inderdaad, het plan der expeditie naziende, had de Minister ontwaard, dat er geene woelingen hebben kunnen ontstaan over het vertrek van Koelies, om de eenvoudige reden dat er geen enkele Koeli is medegenomen, en dat slechts enkele vrijwillige roeijers zijn medegegaan. De officiële waarheid behoeft dus niet altijd achter te staan bij de in-officiële. De eerste wilde de Minister wel toetsen aan de laatste, maar hij wenschte toch de Gouvernementswaarheid niet uit te sluiten. — In de derde plaats. De Minister zou de waarborgen voor goede benoemingen ter zijde hebben gesteld. Daarop moest de Minister met den heer Thorbecke van 1850 antwoorden, dat hij de *regels* niet had hooren bestrijden en dat de *toepassing* niet behoorde tot de inmenging der Kamer. — In de vierde plaats zou de Minister zijn tegen den vrijen arbeid. De Minister was tegen den gedwongen arbeid die vrij genoemd werd, en dit had hij nooit zoo goed geweten als sedert hij Minister was. Hij had zich in het bezit gesteld van stukken, die aantoonden hoedanig eigenbelang zich van het woord *vrije arbeid* had weten meester te maken, en welke misbruiken daarvan het gevolg zijn. Van den echten vrijen arbeid was de Minister een voorstander, en daarom huldigde hij niet het stelsel van *laissez faire*, maar wilde juist hebben toegezien waar inderdaad vrije arbeid is. Als het noodig ware, was de Minister bereid, dit nader toe te lichten.

De Minister kon evenmin toegeven, dat bij hem eb en vloed te bespeuren was, dat hij een stap vooruit en een stap achteruit zou gaan. De Minister wenschte die beschuldiging van ebbe en vloed in verband te beschouwen met de besproken concessie voor de exploitatie op Borneo. Hij wilde aantoonen waarin, gelijk dagbladen dit genoemd hadden, bestaan heeft de *wankelmoedigheid* en de *politieke leer en werken* van den Minister van Koloniën. Wat hij als president eener Staatscommissie voorstond, had hij als Minister gestaafd. Na eene reeks van lange, ja van langdradige conferentiën, meer dan van een Minister van Koloniën kon worden gevergd, kwam eindelijk de concessie tot stand. De heer van Vlissingen schreef dat hij van den Minister verkregen had, ver boven zijne verwachting. Later verlangde hij 2 a 3 nieuwe punten, en de Minister vulde op nieuw de concessie aan. Binnen zes maanden moet de Maatschappij zijn geconstitueerd. Het geld is er, werd gezegd, maar toch zou het aangenaam zijn, indien het Gouvernement en de Handel-Maatschappij in de zaak deel namen. Goed, het Gouvernement nam deel voor $^1/_{10}$ en door des Ministers invloed de Handel-Maatschappij ook voor $^1/_{10}$. Dit werd toen aan het Gouvernement toegerekend als eene gunst om in de te verwachten gunsten te mogen deelen. In maart kwam de concessionaris en zeide dat zijne kapitalisten eene notariële acte van de concessie verlangden. Ook daarin werd toegestemd; eene notariële acte werd opgemaakt, en ofschoon de Minister wel begreep dat die acte eigenlijk werd gevorderd om op indirecte wijs zes maanden verlenging te verkrijgen, werd die verlenging op nieuw verleend. Toen ontving de Minister het concept der statuten. Daartegen waren een aantal gewigtige aanmerkingen. Zij werden gemaakt en gedurende vijf maanden vernam de Minister niets meer. Eindelijk werd hij gewaar dat men de leening niet had opengesteld, dat men de concessie wilde overdragen aan een ander, dat die ander daarover reeds was gesproken, doch dat deze wijzigingen verlangde die een aantal voorname punten betroffen. De voorstellen van dien anderen waren hoogst onstaatkundig. Zoo wilde hij onder anderen op Borneo alleen de proeven laten doen door inlandsche Christenen. Inmiddels verleende de Minister eene tweede prolongatie van twee maanden en eindelijk verlangde men eene derde prolongatie. Nu echter de concessionaris niet in staat was zelf zich met de zaak te bemoeijen, nu allen hem hadden verlaten, nu het geld niet aanwezig was, wat bleef er anders over, dan de concessie intrekken? Ziedaar nu de weifelmoedigheid, ziedaar nu de eb en vloed van den Minister van Kolonien. Ja er *is* vloed, maar door dien stroom van aandrang zou de Minister, ondanks de onbetamelijke uitdrukkingen die men zich veroorloofde, zich niet laten wegslepen.

De heer van Hoëvell had het den Minister ten kwade geduid, dat door hem het programma van het Ministerie niet was opgevolgd, maar de Minister beweerde dat dit programma wel was opgevolgd. De wetten waren ingediend, maar de Kamer heeft ze niet willen aannemen. Men heeft ook gesproken van den toon die in de Memorie van Beantwoording heerschte. De Minister wil niet ontkennen dat die toon onaangenaam was; maar die toon was een weerklank van den toon in het voorloopig verslag, en zelfs van andere stukken, die met Kolonien in geen verband stonden, zoo als het verslag over de landverhuizers-wet. Men moest niet alleen vergelijking maken tusschen vriendschap en discussie, maar tusschen vriendschap, discussie en toon; tusschen deze drie zaken behoorde overeenstemming te bestaan. De heer van Hoëvell had ook gezegd dat de Minister verleden jaar beloofd had de suiker-contracten te zullen regelen bij de wet, maar hij meende nooit aanleiding te hebben gegeven tot die gedachte (de heer *van Hoëvell* geeft door een teeken te kennen dat de Minister hem niet wel verstaan heeft). Heeft hij den spreker niet goed verstaan, dan wist de Minister ook niet welk argument men daaruit tegen den Minister van Kolonien heeft kunnen putten. Wat de drukperswet betrof, had de Minister inderdaad herziening noodig geacht, doch niet op den grond van te groote gestrengheid, die door den heer Thorbecke was aangevoerd. Die herziening is noodig, om de wet te laten uitvoeren; immers de losbandigheid die in de Indische pers heerscht, is hoogst gevaarlijk. Eene wet zou dáarom noodig zijn, omdat al. 2 van art. 110 van het Reger. reglement, bepaalt, dat de in Nederland gedrukte stukken vrij moeten worden toegelaten. In de praktijk is het gebleken, dat dit voorbehoud niet geregeld en ook misschien moeijelijk te regelen is. Zeer zeker kan de heer Thorbecke niet hebben bedoeld, dat in een Land waar zoo veel stof tot gisting is, alles straffeloos zou mogen worden gedrukt. Verlangde men dit, dan zou de Minister een geheel ander antwoord moeten geven als hij gaf aan den heer de Poorter betrekkelijk diens vraag over het batig slot. — Het denkbeeld van den heer van Wintershoven betrekkelijk de emancipatie kon de Minister niet aannemen. Het was zeker de bedoeling niet, om de emancipatie *ad calendas graecas* te verschuiven; maar hij maakte bezwaar om de slavernij af te schaffen en eerst daarna eene wet bepalende de schadevergoeding vast te stellen. Indien dat lid, daar de wet z. i. zoo eenvoudig was, gebruik maakte van zijn regt van initiatief, dan zou de Min. door de debatten nog zeer overtuigd moeten worden van de billijkheid en het mogelijke van den maatregel om Zijne Majesteit aan te raden aan zoodanig voorstel zijne sanctie te geven. — Aan den heer Sloet antwoordde de Minister betrekkelijk de intrekking van het archieven-besluit van 1854, dat, ofschoon de Minister dat besluit niet in het algemeen verdedigde, hij toch niet kon instemmen met het scherpe oordeel daarover door dien spreker geveld. De Minister had eene poging tot herziening gedaan, maar deze is nog niet tot stand gekomen. Het was helaas eene waarheid, en niemand zou het tegenspreken, dat er in Indië heerscht eene zekere mate van indiscretie, van ontrouw in het willens en wetens doen van mededeelingen over zaken die de ambtenaren uit hunne ambtsbetrekking kennen. Dat werkte zeer nadeelig. Men wist in Indië gewoonlijk welke voorstellen gedaan, welke antwoorden daarop gekomen zijn, en de Minister kon dus dat archieven-besluit niet separaat intrekken.

De Minister eindigde aldus: Ik hoop dat de Kamer zal overtuigd zijn dat ik gesproken heb naar mijne overtuiging. Ik heb gevraagd dat het votum, uit te brengen over deze begrooting, implicite zij een votum van vertrouwen. Ik heb dat votum niet geprovoceerd, maar nu het is gemoveerd, is het nuttig dat het Vaderland en vooral de Kolonien weten, of deze Minister kan steunen op de meerderheid dezer Kamer in de ernstige oogenblikken, waarin die kolonien zich bevinden. Met gerustheid zal ik dit votum afwachten.

De heer *van Hoëvell* verklaarde den tact te bewonderen waarmede de Minister gebruik had gemaakt van eene verklaring van den heer Schimmelpenninck en van eene daarmede overeenstemmende verklaring van den heer van Hall, en nu maakte de Minister van de aanneming der begrooting een votum van vertrouwen. Hij moest daarbij opmerken dat, sedert de spoorwegdiscussie, de mousson hoogst gunstig is voor alle mogelijke budgetten. Hij voorspelde den Minister dat zijne begrooting zou worden aangenomen, maar indien de Minister dat beschouwde van alle leden die voorstemden in dien zin als de Minister dat verlangde, dan vreesde de spreker dat de Minister zich zou zien teleurgesteld. Hij raadde dus den Min. aan zich tevreden te stellen met de begrooting en de kwestie van vertrouwen niet te moveren. Het was den spreker overigens aangenaam dat de Minister zich bereid verklaarde de stukken betrekkelijk de Bonische expeditie ter griffie te deponeren. Hij hoopte dat de Minister aan dat voornemen gevolg zou geven en dat dan blijken zal of bij het plaats gegrepen onderzoek ook de officiële waarheid alleen was onderzocht. Indien de inhoud van die stukken overeenkomt met hetgeen de Minister heeft verklaard, dan is het zeker dat een aantal van brave officieren, van eerlijke menschen, op dit punt onwaarheid spreken; want brave officieren schroomen niet openlijke feiten te verhalen, strijdig met het rapport. Spreker wilde echter de zaak niet vooruitloopen, maar wachten tot dat die stukken ter algemeene kennis zouden zijn gekomen. — Nog een enkel woord wenschte hij te zeggen over den door den Minister genoemden bedriegelijken vrijen arbeid. Dat was eene uitvinding van den laatsten tijd. Vroeger was daaraan nooit gedacht en ook hij moest herinneren aan den merkwaardigen brief van den heer Baud, die bewees dat ook deze Staatsman aan wezenlijken vrijen arbeid geloofd had; dat bij dien vrijen arbeid misbruiken plaats hadden, dat wilde de spreker niet ontkennen; maar was dan het dwangstelsel vrij van misbruik? En nu eischte de spreker dat men den vrijen arbeid niet noemde een bedrog, maar dat men dat bedrog met aanwijzing van feiten met namen en plaatsen staafde. Wat betreft de concessie van de Borneosche Maatschappij, spreker had reeds erkend dat hij niet met alle bijzonderheden bekend was, doch hij meende dat het Gouvernement ten deze aanvankelijk eene te groote vaart had genomen, en dat daaraan nu grootendeels de achteruitgang dier zaak was te wijten. Spreker bleef ook volhouden, dat het niet voldoende was, wanneer men wetten indiende; zij moesten ook tot stand komen. De Minister schoof nu de schuld op de Kamer; maar spreker vroeg wanneer de Kamer ooit eene wet zonder verandering aangenomen had.

De heer *Rochussen, Minister van Koloniën*, antwoordde, dat de heer van Hoëvell zich niet liet afschrikken met groote woorden, maar daden verlangde en dat hij die nu dadelijk geven zou. Reeds vroeger had hij betoogd dat over het algemeen vrije arbeid bij de suiker-cultuur in het groot onmogelijk was. De Minister vernam dat de tabaks-cultuur in Rembang vrijwillig was; dit was den Minister aangenaam. De resident van Rembang is echter hier, de Minister had hem ondervraagd en het bleek dat daar werd *bevolen* een tweede gewas tot veel grootere hoeveelheid dan de bevolking noodig had. Voorts bleek dat er voor rekening van Europeanen licentiën worden uitgegeven om in zekere districten te verkoopen. Dat alles verlangde de Minister op schrift te hebben en hij heeft het op schrift verkregen. De Minister had onderzoek gedaan naar de werking van die licentiën, en daaruit is gebleken dat zij was het antidotum van de vrijheid. — Wat betreft de zaak der Borneosche Maatschappij, moest de Minister zich bepalen tot de herinnering aan het oud Hollandsche spreekwoord: „effen is kwaad treffen." Ten aanzien van de wetten op de emancipatie en de comptabiliteit, antwoordde de Minister dat hij niet had gezien 1^0, dat de Kamer de hoofdbeginselen had goedgekeurd, en 2^0, dat de meerderheid de hoofdbepalingen die de Minister in de comptabiliteitswet had nedergelegd, alle als onmisbaar had gesteld.

De heer *Thorbecke* betoogde dat aan de uit te brengen stem over deze begrooting eene geheel nieuwe beteekenis was gegeven. De Kamer had hier te doen met eene zeer eenvoudige begrooting, bevattende de kosten van het Departement. Indien nu voor stemmen moet zijn een votum van vertrouwen, uit te leggen in dien zin dat men zich volkomen bevredigd verklaart door de antwoorden van den Minister, dan geloofde de spreker tegen dergelijke uitlegging protest te moeten aanteekenen. Hij zou zeer gaarne den Minister willen ondersteunen, dáár waar de Minister naar zijne schatting het regt en de waarheid in het algemeen belang voorstond; maar hij moet zich ten aanzien van de verschillende punten die heden behandeld zijn, en bij de discussien over het koloniaal batig slot, zijn vrij oordeel voorbehouden, zoodat eene goedkeuring, zoo hij voor stemde, geenzins in die stem zou gelegen zijn.

Niemand meer het woord vragende worden de debatten gesloten. De artt. der begrooting gaven geene aanleiding tot discussie en het hoofdstuk werd daarna *aangenomen* met 58 tegen 2 stemmen. Tegen stemden de heeren van Eck en Poortman.

De Voorzitter deelde mede dat de Minister van Kolonien op zijn bureau had nedergelegd de rapporten betrekkelijk de Bonische expeditie.

Op voorstel van den heer *Sloet tot Oldhuis* werd met 33 tegen 23 stemmen besloten, om, ter afdoening der aan de orde gestelde werkzaamheden, de zitting te verdagen tot heden avond ten half acht ure.

Gedrukt en uitgegeven bij

G. en C. A. van Reyn,

te Rotterdam.